

Mianownik <i>kto? co?</i>	
Dopełniacz <i>kogo? czego?</i>	 -a
Celownik <i>komu? czemu?</i>	 -owi
Biernik <i>kogo? co?</i>	 -a
Narzędnik <i>kim? czym?</i>	 -em
Miejscownik <i>o kim? o czym?</i>	o -ie
Wołacz <i>o!</i>	 -ie!

OPRACOWANIA GRAMATYCZNE - RZECZOWNIK

Dodatek do podręcznika
"Polska szkoła"

Niniejszy dodatek stanowi uzupełnienie podręcznika do nauki języka polskiego dla Słowian „Polska szkoła”.

OD AUTORA

Część 1. niniejszego dodatku zawiera omówienie odmiany rzeczowników pospolitych, część 2 to omówienie odmiany nazw miejscowych, 3. – odmiana nazwisk. Wyrazy te sprawiają trudność często nie tylko obcokrajowcom, ale i samym Polakom.

Mam nadzieję, że stworzone przeze mnie tabele i zamieszczone komentarze pomogą Wam w odmianie rzeczowników, rozwieją liczne wątpliwości dot. zawiłości deklinacji polskiej.

CZEŚĆ 1.

RZECZOWNIKI POSPOLITE

DEKLINACJA MĘSKA RZECZOWNIKÓW

Do deklinacji męskiej należy większość rzeczowników rodzaju męskiego zakończonych na spółgłoskę (krawat, salon, ból, kwiat).

Należy pamiętać, iż różnice między formami w poszczególnych przypadkach polegają nie tylko na różnych końcówkach, ale i na zmianach w temacie (pies → psa, głód → głodu). Warto również zwrócić uwagę na rzeczowniki, które odmieniają się nieregularnie i nie mieszczą się w ramach przedstawionych poniżej tabel (człowiek → ludzie, przyjaciele → przyjaciół).

Rzeczowniki męskie zakończone na -a w liczbie pojedynczej należą do deklinacji męskiej (artysta, kolega).

Rzeczowniki męskie można podzielić na: męskoosobowe (projektant, przyjaciel, ojciec), męskożywotne (lew, grzyb) i męskonieżywotne (odstęp, telefon, kręgosłup).

Zapraszam do zapoznania się z odmianą rzeczowników męskich oraz dodatkowymi komentarzami.

LICZBA POJEDYNCZA

Większość rzeczowników rodzaju męskiego liczby pojedynczej odmienia się według podanego poniżej wzoru.

W poniższej tabeli rzeczowniki podzieliłem według kryterium żywotności – rzeczowniki różnią się pod tym względem w bierniku.

Omówienie przypadków zależnych i wołacza liczby pojedynczej zamieściłem na kolejnych stronach.

RZECZOWNIKI ZAKOŃCZONE NA SPÓŁGŁOSKĘ

rzeczowniki męskoosobowe i męskożywotne

ZAKOŃCZENIE TEMATU (dotyczy miejscownika)	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
▼	<i>-spółgłoska</i>	<i>-a</i>	<i>-owi / -u</i>	=DOPEŁNIACZ	<i>-em</i>	<i>-e¹ / -u</i>	=MIEJSCOWNIK ²
-b, -d, -f, -ł, -m, -n, -p, -r, -s, -t, -w, -z	sąsiad	sąsiada	sąsiadowi	sąsiada	sąsiadem	o sąsiedzie	sąsiedzie!
	scenograf	scenografa	scenografowi	scenografa	scenografem	o scenografie	scenografie!
	krakowianin	krakowianina	krakowianinowi	krakowianina	krakowianinem	o krakowianinie	krakowianinie!
	pies	psa	psu	psa	psem	o psie	psie!
	Gustaw	Gustawa	Gustawowi	Gustawa	Gustawem	o Gustawie	Gustawie!
-c, -ch, -cz, -ć, -dz, -dź, -g, -j, -k, -l, -ń, -rz, -sz, -ś, -ż, -ź	ojciec	ojca	ojcu	ojca	ojcem	o ojcu	ojcze! ²
	widz	widza	widzowi	widza	widzem	o widzu	widzu!
	Bóg	Boga	Bogu	Boga	Bogiem	o Bogu	Boże! ²
	złodziej	złodzieja	złodziejowi	złodzieja	złodziejem	o złodzieju	złodzieju!
	kotek	kotka	kotkowi	kotka	kotkiem	o kotku	kotku!
	przyjaciel	przyjaciela	przyjacielowi	przyjaciela	przyjacielem	o przyjacielu	przyjacielu!
	słoń	słonia	słoniowi	słonia	słoniem	o słońcu	słoniem!
	miś	misia	misiowi	misia	misiem	o misiu	misiu!

rzeczowniki męskonieżywotne

ZAKOŃCZENIE TEMATU (dotyczy miejscownika)	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
▼	<i>-spółgłoska</i>	<i>-a / -u</i>	<i>-owi / -u</i>	=MIANOWNIK (LUB DOPEŁNIACZ ⁴)	<i>-em</i>	<i>-e¹ / -u</i>	=MIEJSCOWNIK
-b, -d, -f, -ł, -m ³ , -n, -p, -r, -s, -t, -w, -z	klub	klubu	klubowi	klub	klubem	o klubie	klubie!
	dywan	dywanu	dywanowi	dywan	dywanem	o dywanie	dywanie!
	krawat	krawata lub krawatu	krawatowi	krawat	krawatem	o krawacie	krawacie!
	świat	świata	światu	świat	światem	o świecie ⁴	świecie!
	pomysł	pomysłu	pomysłowi	pomysł	pomysłem	o pomysle	pomysle!
	dolar	dolara	dolarowi	dolar, dolara ⁵	dolarem	o dolarze	dolarze!
-b', -c, -ch, -cz, -ć, -dz, -dź, -g, -j, -k, -l, -ń, -rz, -sz, -ś, -w', -ź, -ż	drób	drobiu	drobiowi	drób	drobkiem	o drobiu	drobiu!
	taniec	tańca	tańcowi	taniec	tańcem	o tańcu	tańcu!
	brzuch	brzucha	brzuchowi	brzuch	brzuchem	o brzuchu	brzuchu!
	deszcz	deszczu	deszczowi	deszcz	deszczem	o deszczu	deszczu!
	tramwaj	tramwaju	tramwajowi	tramwaj	tramwajem	o tramwaju	tramwaju!
	kujawiak	kujawiaka	kujawiakowi	kujawiaka ⁵	kujawiakiem	o kujawiaku	kujawiaku!
	posterunek	posterunku	posterunkowi	posterunek	posterunkiem	o posterunku	posterunku!
	hotel	hotelu	hotelowi	hotel	hotelem	o hotelu	hotelu!
	garaż	garażu	garażowi	garaż	garażem	o garażu	garażu!

1 – Pamiętaj o obocznościach spółgłoskowych:

b → bi	(krab → krabie),	d → dzi	(cud → cudzie),
f → fi	(puf → pufie),	ł → l	(rozdział → rozdziale),
m → mi	(diagram → diagramie),	n → ni	(meloman → melomanie),
p → pi	(sklep → sklepie),	r → rz	(aktor → aktorze),
s → si	(autobus → autobusie),	t → ci	(rabat → rabacie),
w → wi	(Kraków → Krakowie),	z → zi	(gaz → gazie).

2 – Poza wyjątkami uwarunkowanymi historycznie (Bóg → o mój Boże! *nie: o mój Bogu!*).

3 – Poza wyjątkiem uwarunkowanym historycznie (dom → marzę o domu, *nie: o domie*).

4 – Świąt → żyję na tym święcie. *Ale: Nowy Świąt (ulica) → jestem na Nowym Świącie.*

5 – Niektóre rzeczowniki nieżywotne w bierniku przybierają formę rzeczowników żywotnych (tańce, waluty...)

Tabela odmiany rzeczowników zakończonych na samogłoskę
(-a → kolega, -y → motorniczy) znajduje się w dalszej części rozdziału.

DEKLINACJA MĘSKA (LICZBA POJEDYNCZA)
PRZEGLĄD PRZYPADKÓW ZALEŻNYCH I WOŁACZA
RZECZOWNIKÓW MĘSKICH ZAKOŃCZONYCH NA SPÓŁGŁOSKĘ

DOPEŁNIACZ – *KOGO? CZEGO?*

liczba pojedyncza

Dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju męskiego kończy się na „-u” lub „-a”.

brat → (nie mam) brata
rower → (nie mam) roweru
taniec → (idę na kurs) tańca
ogień → (nie używaj) ognia
sąsiada → (nie lubię) sąsiada
telewizor → (nie ma) telewizora
nastrój → (nie masz) nastroju
bilard → (nie lubię) bilardu
papieros → (nie masz) papierosa

Ogólne zasady stosowania końcówek **-u** oraz **-a**, od których istnieją jednak wyjątki:

- **-u** → rzeczowniki nieżywotne pochodzenia obcego (teatru, bilardu, uniwersytetu, pudru, kształtu);
- rzeczowniki abstrakcyjne (ból, strachu, śmiechu, celu)
- rzeczowniki zbiorowe i materialne (lasu, piasku, tłum, cukru)
- skrótowce (LOT-u, ZAIKS-u)
- dni tygodnia (poniedziałku, czwartku)
- **-a** → wszystkie rzeczowniki osobowe, żywotne (ojca, szwagra, psa, barana)
wyjątek: bawołu
- narzędzia, naczynia (młota, talerza, wiadra)
- miary, wagi (metra, kilograma)
- miesiące (stycznia, października)
- części ciała (palca, brzucha, zęba)
- nazwy tańców (walca, tanga)
- większość gier (tenisa, hokeja)
- wyroby przemysłowe (tranzystora, traktora, silnika)
- większość wyrazów zdrobniałych (obrazka, daszka)

Zdarza się, że powyższe kryteria są ze sobą sprzeczne.
Najczęściej uznaje się wtedy obie formy:

przystanka	/	przystanku
wraka	/	wraku
filtra	/	filtru
walkowera	/	walkoweru
krawata	/	krawatu

Istnieją wyrazy, które przybierają różne końcówki – w zależności od znaczenia:

tenora (śpiewaka)	/	tenoru (głosu)
stracha (na wróble)	/	strachu (lęku)
filara (osoby wspierającej)	/	filaru (podpory architektonicznej)
oryginała (dziwaka)	/	oryginału (pierwowzoru)

Przy wyborze odpowiedniej końcówki pomoże Ci słownik ortograficzny.

CELOWNIK – KOMU? CZEMU?

liczba pojedyncza

Celownik liczby pojedynczej rodzaju męskiego kończy się na „-owi” lub „-u”.

sąsiad → (ufam mojemu) sąsiadowi
banan → (przyglądam się) bananowi
długopis → (przyglądam się) długopisowi
Marcin → (przekaż to) Marcinowi
tato → (bardzo ufam mojemu) tatowi
brat → (powierzę to twojemu) bratu
świat → (nie ufam współczesnemu) światu
Bóg → (powiem to tylko) Bogu
telefon → (przyglądam się) telefonowi

Zdecydowanie częściej w **celowniku** rodzaju męskiego występuje „-owi” niż „-u”.

Końcówkę „-u” mają niektóre wyrazy, które w **mianowniku** składają się z jednej sylaby.

pan → panu
ksiądz → księdzu
pies → psu
kot → kotu
świat → światu

Jednak rzeczowniki, które w **mianowniku** składają się z jednej sylaby, ale w **dopełniaczu** kończą się na „-u”, w **celowniku** mają końcówkę -owi.

<u>mianownik</u>	<u>dopełniacz</u>	<u>celownik</u>
dom	domu	→ domowi
las	lasu	→ lasowi
miód	miodu	→ miodowi
lód	lodu	→ lodowi

Końcówkę „-u” mają również niektóre wyrazy, które w **mianowniku** składają się z dwóch sylab.

chłopiec → chłopcu
diabeł → diabłu
ojciec → ojcu

Przy wyborze odpowiedniej końcówki pomoże Ci słownik ortograficzny.

BIERNIK – KOGO? CO?

liczba pojedyncza

Biernik liczby pojedynczej rodzaju męskiego ma końcówkę **zerową** albo kończy się na „-a”.

✓ Końcówka **zerowa** występuje w formach rzeczowników męskonieżywotnych.

stół → (niosę) stół
śmietnik → (widzę) śmietnik
pokój → (sprzątam) pokój

✓ Końcówka „-a” występuje:

- w formach rzeczowników męskoosobowych i męskożywotnych.

brat → (mam) brata
sąsiad → (widzę) sąsiada
kot → (lubię) kota
mąż → (kocham) męża
ale: Tydzień temu wyszłam za męża.
tulipan → (kupiłem) tulipana
grejpfrut → (jem) grejpfruta
seler → (jem) selera

- w formach niektórych rzeczowników męskonieżywotnych:

– istot, które niegdyś żyły

nieboszczyk → (widzę) nieboszczyka
trup → (niosę) trupa

– nazw tańców i gier

walc → gram walca
kujawiak → tańczę kujawiaka

– nazw monet w pewnych wyrażeniach

ale: dolar → (cenię sobie) dolara
Bilet kosztuje jeden dolar.

– innych zwrotów, frazeologizmów

ale: kosz → dostałem kosza (rzucił mnie chłopak)
Weź kosz i przenieś go do innego pokoju.
figiel → spleć mi figla
psikus → wyrządzisz mi psikusa
ćwiek → zabiłeś mi ćwieka

NARZĘDNIK – *KIM? CZYM? (Z KIM? Z CZYM? POD KIM? POD CZYM? itp.)*
liczba pojedyncza

Narzędnik liczby pojedynczej rodzaju męskiego kończy się na „-em”.

sweter → (zżyłem się z tym) swet**em**
brat → (jestem zachwycona twoim) brat**em**
podręcznik → (nie rozstaję się z) podręcznik**iem**
miś → (zawsze śpię z) misi**em**
telefon → (zawsze wychodzę z) telefon**em**

MIEJSCOWNIK – O KIM? O CZYM? (W KIM? W CZYM? NA KIM? NA CZYM?)

liczba pojedyncza

Miejscownik liczby pojedynczej rodzaju męskiego kończy się na „-u” lub „-e”.

- Końcówka „-u” występuje,

jeśli temat słowa kończy się na:

-c, -ch, -cz, -ć, -dz, -dź, -g, -j,

-k, -l, -ń, -rz, -sz, -ś, -ź lub -ż.

taniec → (dobrze czuję się w) tańcu

kożuch → (siedzę na) kożuchu

deszcz → (myślę o) deszczu

kapeć → (zapomniałeś o) kapciu

ksiądz → (mówię o) księdzu

niedźwiedź (myślę o) niedźwiedziu

tramwaj → (jestem w) tramwaju

bumerang → (marzę o) bumerangu

posterunek → (jestem na) posterunku

hotel → (jestem w) hotelu

leń → (myślę o tym) leniu

narciarz → (mówię o) narciarzu

Bogus → (zakochałam się w) Bogusiu

Łotysz → (zakochałam się w) Łotyszu

paź → (mówię o) paziu

Lubiąż → (jestem w) Lubiążu

- Końcówka „-e” występuje,

jeśli temat słowa kończy się na:

-d, -f, -ł, -m, -n, -p, -r, -s -t lub -z.*

cud → (marzę o) cudzie

scenograf → (mówię o) scenografie

anioł → (marzę o) aniele

cham → (myślę o) chamie

bizon → (myślę o) bizonie

sklep → (jestem w) sklepie

bulwar → (jestem na) bulwarze

kaktus → (marzę o) kaktusie

uchwył → (mówię o) uchwycie

dywiz → (zapomniałeś o) dywizie

* Występuje oboczność spółgłosek:

(b → bi, d → dzi, f → fi, l → ł, m → mi, n → ni,

p → pi, r → rz, s → si, t → ci, w → wi, z → zi).

• Po: -b oraz -w występuje „-e”.*

dziób → (mówię o) dzióbie
klub → (jestem w) klubie
Lwów → (mieszkam we) Lwówie
motyw → (myślę o takim) motywie

• Po: -b' oraz -w' występuje „-u”.

drób → (myślę o) drobiu
gołąb → (marzę o białym) gołębiu
Wrocław → (mieszkam we) Wrocławiu
paw → (marzę o pięknym) pawiu

Jak rozpoznać zmiękczenie -w i -b?

Dawne zmiękczenie tych spółgłosek

można zaobserwować w formie dopełniacza:

Nie widziałem żadnego gołębia.

Pojechałem do Wrocławia.

Przy wyborze poprawnej formy
miejszczownika (a także dopełniacza)
pomoże Ci słownik ortograficzny.

* Występuje oboczność spółgłosek:

(b → bi, d → dzi, f → fi, l → ł, m → mi, n → ni,
p → pi, r → rz, s → si, t → ci, w → wi, z → zi).

WOŁACZ – O!
liczba pojedyncza

Wołacz liczby pojedynczej rodzaju męskiego ma końcówkę „-e” lub „-u” i najczęściej jest równy miejsownikowi.

kelner → kelnerze!
sąsiad → sąsiedzie!
chłopiec → chłopcze!
młodzieniec → młodzieńcze!
ojciec → ojcze! (*ale miejscownik* – o ojcu)
brat → bracie!
Marcin → Marcinie!
Wacław → Wacławie!
Mieczysław → Mieczysławie!
Bóg → Boże! (*ale miejscownik* – o Bogu)
Krzysztof → Krzysztofie!
diabeł → diable!
głupiec → głupcze!
skarb → skarbie!
pan → panie! (*ale miejscownik* – o panu)

prosiak → prosiaku!
Grzegorz → Grzegorzu!
Krzysz → Krzysiu
przystojniak → przystojniaku!
gamoń → gamoniu!
głupiek → głupku!
miś → misiu!
kotek → kotku!
aniołek → aniołku!
Marek → Marku!
piesek → piesku!
byk → byku!

Wołacz rzeczowników męskonieżywotnych występuje rzadko
(w utworach literackich, sytuacjach abstrakcyjnych, wyjątkowych).

Istnieją w języku polskim rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na **-a**. Odmieniają się one jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego (dokładnych informacji szukaj w omówieniu deklinacji żeńskiej).

Niewielką grupę wyrazów stanowią rzeczowniki rodzaju męskiego na **-y** oraz **-i**. Odmieniają się one jak przymiotniki rodzaju męskiego. Do tej grupy należą również formy przymiotnikowe (np. chory) i imiesłowowe (np. protestujący) rzeczowników. Większość tych rzeczowników stanowią rzeczowniki męskoosobowe (mężczyźni).

Rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na **-u** lub **-o** są formami zdrobniałymi (Kaziu, Grzesiu) lub potocznymi (mistrzu, szefunio). Odmieniają się one jak większość rzeczowników rodzaju męskiego. Większość tych rzeczowników stanowią rzeczowniki męskoosobowe (mężczyźni).

RZECZOWNIKI ZAKOŃCZONE NA SAMOGŁOSKĘ						
rzeczowniki zakończone na -a <i>deklinacja żeńska</i>						
MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
kolega	kolegi	koledze	kolegę	kolegą	o koledze	kolego!
mężczyzna	mężczyzny	mężczyźnie	mężczyznę	mężczyzną	o mężczyźnie	mężczyzno!
farmaceuta	farmaceuty	farmaceucie	farmaceutę	farmaceutą	o farmaceucie	farmaceuto!
rzeczowniki zakończone na -y , w tym formy przymiotnikowe i imiesłowowe <i>jak przymiotniki / imiesłowowy rodzaju męskiego</i>						
MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
motorniczy	motorniczego	motorniczemu	motorniczego	motorniczym	o motorniczym	motorniczy!
księgowy	księgowego	księgowemu	księgowego	księgowym	o księgowym	księgowy!
Gerwazy	Gerwazego	Gerwazemu	Gerwazego	Gerwazym	o Gerwazym	Gerwazy!
chory	chorego	choremu	chorego	chorym	o chorym	chory!
protestujący	protestującego	protestującemu	protestującego	protestującym	o protestującym	protestujący!
rzeczowniki zakończone na -i <i>jak przymiotniki rodzaju męskiego</i>						
MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
Antoni	Antoniego	Antoniemu	Antoniego	Antonim	o Antonim	Antoni!
Idzi	Idziego	Idziemmu	Idziego	Idzim	o Idzim	Idzi!
rzeczowniki zakończone na -u lub -o , czyli formy zdrobniałe, potoczne <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
Kaziu	Kazia	Kaziowi	Kazia	Kaziem	o Kaziu	Kaziu!
szefunio	szefunia	szefuniowi	szefunia	szefuniem	o szefuniu	szefuniu!

LICZBA MNOGA

Deklinacja męska rzeczowników liczby mnogiej wydaje się być prostsza, niż liczby pojedynczej. Wiele kłopotów sprawia jednak forma dopełniacza, jak i sama forma mianownika.

W poniższej tabeli rzeczowniki podzieliłem według kryterium żywotności – rzeczowniki różnią się pod tym względem w bierniku.

Omówienie wszystkich przypadków liczby mnogiej (deklinacji męskiej rzeczowników) zamieściłem na kolejnych stronach.

WIĘKSZOŚĆ RZECZOWNIKÓW RODZAJU MĘSKIEGO

rzeczowniki męskoosobowe

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
<i>-owie / -e / -y / -i</i>	<i>-ów / Ø / -y</i>	<i>-om</i>	=DOPEŁNIACZ	<i>-ami</i>	<i>-ach</i>	=MIANOWNIK
ojcowie	ojców	ojcom	ojców	ojcami	o ojcach	ojcowie!
złodzieje	złodziejów	złodziejom	złodziejów	złodziejami	o złodziejach	złodzieje!
pracownicy	pracowników	pracownikom	pracowników	pracownikami	o pracownikach	pracownicy!
mężczyźni	mężczyzn	mężczyznom	mężczyzn	mężczyznami	o mężczyznach	mężczyźni!
dziennikarze	dziennikarzy	dziennikarzom	dziennikarzy	dziennikarzami	o dziennikarzach	dziennikarze!
palacze	palaczy	palaczom	palaczy	palaczami	o palaczach	palacze!
Afrykanie	Afrykanów	Afrykanom	Afrykanów	Afrykanami	o Afrykanach	Afrykanie!
Słowianie	Słowian	Słowianom	Słowian	Słowianami	o Słowianach	Słowianie!
policjanci	policjantów	policjantom	policjantów	policjantami	o policjantach	policjanci!
artyści	artystów	artystom	artystów	artystami	o artystach	artyści!

rzeczowniki męskożywotne i męskonieżywotne

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
<i>-y / -e / -i</i>	<i>-ów / -i / -y</i>	<i>-om</i>	=MIANOWNIK	<i>-ami</i>	<i>-ach</i>	=MIANOWNIK
kluby	klubów	klubom	kluby	klubami	o klubach	kluby!
tramwaje	tramwajów	tramwajom	tramwaje	tramwajami	o tramwajach	tramwaje!
koce	koców	kocom	koce	kocami	o kocach	koce!
psy	psów	psom	psy	psami	o psach	psy!
deszcze	deszczów	deszczom	deszcze	deszczami	o deszczach	deszcze!
misie	misiów	misiom	misie	misiami	o misiach	misie!
słonie	słoni	słoniom	słonie	słoniami	o słoniach	słonie!
posterunki	posterunków	posterunkom	posterunki	posterunkami	o posterunkach	posterunki!
brzuchy	brzuchów	brzuchom	brzuchy	brzuchami	o brzuchach	brzuchy!
kotki	kotków	kotkom	kotki	kotkami	o kotkach	kotki!
elementarz	elementarzy	elementarzom	elementarze	elementarzami	o elementarzach	elementarze!
garaże	garaży	garażom	garaże	garażami	o garażach	garaże!
hotele	hotelu	hotelom	hotele	hotelami	o hotelach	hotele!
ciernie	cierni	cierniom	ciernie	cierniami	o cierniach	ciernie!

**DEKLINACJA MĘSKA (LICZBA MNOGA)
PRZEGLĄD PRZYPADKÓW**

MIANOWNIK – KTO? CO?

liczba mnoga

rodzaj męski – rzeczowniki niemęskoosobowe		
	<i>l. pojedyncza</i>	<i>l. mnoga</i>
-y		
-b	z <u>ą</u> b	z <u>ę</u> by
-ch	ko <u>z</u> uch	ko <u>z</u> uchy
-d	samo <u>ch</u> ód	samo <u>ch</u> ody
-f	gr <u>a</u> f	gr <u>a</u> fy
-ł	st <u>ó</u> ł	st <u>ó</u> ły
-m	prog <u>a</u> m	prog <u>a</u> my
-n	tulip <u>a</u> n	tulip <u>a</u> ny
-p	ł <u>u</u> p	ł <u>u</u> py
-r	telewiz <u>o</u> r	telewiz <u>o</u> ry
-s	not <u>e</u> s	not <u>e</u> sy
-t	zakr <u>e</u> t	zakr <u>e</u> ty
-w	lew <u>o</u>	lew <u>o</u> ły
-z	g <u>a</u> z	g <u>a</u> zy
-e		
-c	pał <u>a</u> c	pał <u>a</u> ce
-cz	warkoc <u>z</u>	warkoc <u>z</u> e
-ć	kape <u>ć</u>	kapc <u>ie</u>
-dz	ryd <u>z</u>	ryd <u>z</u> e
-dź	niedźwied <u>ź</u>	niedźwied <u>z</u> ie
-j	tramwaj	tramwaj <u>e</u>
-l	motel	motel <u>e</u>
-ń	le <u>ń</u>	lenie
-rz	narciarz	narciarz <u>e</u>
-sz	fetysz	fetysz <u>e</u>
-ś	gogu <u>ś</u>	gogus <u>ie</u>
-ź	kniaz <u>ź</u>	kniaz <u>ie</u>
-ż	garaż	garaż <u>e</u>
-i		
-g	bumerang	bumerang <u>i</u>
-k	wieszak	wieszak <u>i</u>

rzeczowniki męskoosobowe

Mianownik liczby mnogiej wielu rzeczowników męskoosobowych tworzy się w inny sposób niż przedstawiony w powyższej tabeli.

• Serb	→ Serbowie	(nie: Serby)
• ojciec	→ ojcowie	(nie: ojce)
• choreograf	→ choreografowie	(nie: choreografy)
• Belg	→ Belgowie	(nie: Belgi)
• dermatolog	→ dermatologowie	(nie: dermatologi)
• Mongoł	→ Mongołowie	(nie: Mongoły)
• Rom	→ Romowie	(nie: Romy)
• pan	→ panowie	(nie: pany)
• Fin	→ Finowie	(nie: Finy)
• bohater	→ bohaterowie	(nie: bohaterzy)

• młodzieniec	→ młodzieńcy	(nie: młodzieńce)
• Włoch	→ Włosi	(nie: Włochy)
• sąsiad	→ sąsiedzi	(nie: sąsiady)
• kolega	→ koledzy	(nie: kolegi)
• pracownik	→ pracownicy	(nie: pracownicy)
• strażak	→ strażacy	(nie: strażaki)
• Murzyn	→ Murzyni	(nie: Murzyny)
• kelner	→ kelnerzy	(nie: kelnery)
• Węgier	→ Węgrzy	(nie: Węgry)
• moderator	→ moderatorzy	(nie: moderatorzy)
• policjant	→ policjanci	(nie: policjanty)
• klient	→ klienci	(nie: klienty)
• rencista	→ renciści	(nie: rencisty)
• farmaceuta	→ farmaceuci	(nie: farmaceuty)

ale:

• brat	→ bracia	(nie: braty)
• ksiądz	→ księża	(nie: księdzy)

• dziennikarz	→ dziennikarze
• pomywacz	→ pomywacze

Większość form podanych w nawiasach to formy lekceważące.

DOPEŁNIACZ – KOGO? CZEGO?

liczba mnoga

Dopełniacz liczby mnogiej rodzaju męskiego
ma końcówkę **-ów**, **-y**, **-i** lub końcówkę **zerową**.

∨ Końcówka „-ów” występuje po:

- większości spółgłosek **niemiękkich**:
zęby → (nie umyłem) zębów
kozuchy → (nie lubię) kozuchów
szparagi → (nie jadłem nigdy) szparagów
wieszaku → (nie ma w szafie) wieszaków
pomysły → (nie mam więcej) pomysłów
programy → (nie lubię takich) programów
komputery → (nie masz w biurze) komputerów?
ananasy → (nie zjadłś) ananasów?
zakręty → (nie widzę na drodze) zakrętów
- spółgłoskach **miękkich**
rzeczowników *męskoosobowych*:
uczniuwie → (ilu masz) uczniów?
paziuwie → (nie widzę) paziów
- niektórych wyrazach
zakończonych na: **-c**, **-cz**,
-dz, **-j**, **-l**, **-rz** **-sz**, **-ż**:
pałace → (nie zwiedziłem) pałaców
widzuwie → (na sali nie ma) widzów
kraje → (nie zwiedziłem żadnych) krajów
pokoje → (nie wynająłem) pokojów *lub* pokoi
złodzieje → (złapałś) złodziejów *lub* złodziei
konsuluwie → (nie lubię) konsulów
żałe → (nie wylewaj) żalów
bałe (imprezy taneczne) → (nie będzie) balów
hotele → (w mieście nie ma) hotelów *lub* hoteli
cesarze → (nie znam) cesarzów *lub* cesarzy
garaże → (potrzebuję) garażów *lub* garaży
kosze → (nie ma tu) koszów *lub* koszy
- niektórych formach
na **-anie**:
wegetariane → (nie rozumiem) wegetarianów
Amerykane → (nie znam) Amerykanów
luterane → (nie znałem nigdy) luteranów

∨ Końcówka „-i” występuje po:

- spółgłoskach miękkich
niemęskoosobowych:

kapcie → (nie nosisz moich) kapci?
niedźwiedzie → (tu nie ma) niedźwiedzi
konie → (ile masz) koni?
rysie → (w lesie nie ma) ryśi *lub* ryśiów

- niektórych wyrazach
zakończonych na -j oraz -l:

oleje → (nie kupiłem) olei *lub* olejów
tramwaje → (nie lubię) tramwai *lub* tramwajów
nauczyciele → (mam złych) nauczycieli
symbole → (nie znam tych) symboli *lub* symbolów
metale → (to jest fabryka) metali
bale (kłody) → (nie ma) bali

∨ Końcówka „-y” występuje często

po: -cz, -rz, -sz oraz -ż
(rzadziej po -c oraz -dz)

narciarze → (nie mam w rodzinie) narciarzy
grosze → (sześć złotych i pięć) groszy
klucze → (dlaczego nie masz) kluczy?
węże → (tu nie ma żadnych) węży *lub* wężyów
płaszcze → (nie widzę) płaszczy *lub* płaszczyów
Łotysze → (nie znam) Łotyszy *lub* Łotyszów
miesiące → (upłynęło wiele) miesięcy
pieniądze → (potrzebuję) pieniędzy

∨ Końcówka **zerowa** występuje po
niektórych formach na **-anie**:

dworzanie → (nie lubię) dworzan
krakowianie → (nie znam) krakowian
Indianie → (poznałeś jakichś) Indian?
parafianie → (przemawiam do) parafian

Przy wyborze odpowiedniej formy pomoże Ci słownik ortograficzny.

CELOWNIK – KOMU? CZEMU?

liczba mnoga

Celownik liczby mnogiej rodzaju męskiego ma końcówkę „-om”.

komputery → (przyglądam się) komputerom
mężczyźni → (ufam) mężczyznom
podręczniki → (nie ufam tym) podręcznikom
górnicy → (wypłacę pieniądze) górnikom
koty → (poświęcam dużo czasu) kotom

BIERNIK – KOGO? CO?

liczba mnoga

Biernik liczby mnogiej rodzaju męskiego jest równy: mianownikowi lub dopełniaczowi.

∨ dopełniaczowi – dla rzeczowników
nazywających ludzi

sprinterzy → (trenuję wspaniałych) sprinterów
policjanci → (szanuję wszystkich) policjantów
koledzy → (chciałbym poznać twoich) kolegów
mężczyźni → (lubię tych) mężczyzn
Finowie → (kocham wszystkich) Finów

∨ mianownikowi – dla pozostałych
rzeczowników

chomik → (nakarmiłeś już) chomiki?
goździki → (mogę bez końca patrzeć na) goździki
robaki → (uważaj na) robaki!
kosmetyki → (masz jakieś) kosmetyki?
grzyby → (zebrałeś piękne) grzyby
chrupki → (zjadłeś wszystkie) chrupki?

NARZĘDNIK – KIM? CZYM?

liczba mnoga

Narzędnik liczby mnogiej rodzaju męskiego najczęściej ma końcówkę „-ami”.

problem → (nie zajmuję się cudzymi) problem**ami**

koledzy → (lubię chodzić na piwo z) koleg**ami**

kwiaty → (wiem, jak obchodzić się z) kwiat**ami**

rodzice → (masz dobry kontakt z) rodzic**ami**?

budynki → (las znajduje się za) budynk**ami**

stoły → (posprzątaj pod wszystkimi) stoł**ami**

psy → (wyjdę zaraz na spacer z) ps**ami**

ale: bracia → (zaprzyjaźniłem się z) brać**mi**

pieniądze → (nie szantażuj mnie) pieniąd**zmi**

ludzie → (brzydzą się takimi) ludź**mi**

MIEJSCOWNIK – O KIM? O CZYM? (W KIM? W CZYM? NA KIM? NA CZYM?)

liczba mnoga

Miejscownik liczby mnogiej rodzaju męskiego ma końcówkę „-ach”.

regał → (rozłożyłem to na) regał**ach**

telefony → (znam się na) telefon**ach**

pokoje → (mówię o tamtych) pokoj**ach**

Finowie → (myślę o) Fin**ach**

tramwaje → (polegam na miejskich) tramwaj**ach**

WOŁACZ – *O!*
liczba mnoga

Wołacz liczby mnogiej rodzaju męskiego jest równy mianownikowi.

koledzy → (hej) koledzy!

ludzie → (o) ludzie!

misie → (moje drogie) misie!

panowie → (szanowni) panowie!

podręczniki → (o wy wszystkie wstrętne) podręczniki!

Wołacz stosuje się najczęściej wobec istot żywych.

DEKLINACJA **ŻEŃSKA** RZECZOWNIKÓW

Do deklinacji żeńskiej należy większość rzeczowników rodzaju żeńskiego (kara, recepta, ciocia, noc, miłość), a także – w liczbie pojedynczej – rzeczowniki rodzaju męskiego zakończone na -a (farmaceuta, mężczyzna). Według takich samych schematów odmieniają się również rzeczowniki tzw. rodzaju wspólnego, np.: sierota, chwalipięta.

Rzeczowniki żeńskie można podzielić na: samogłoskowe, czyli zakończone na samogłoskę (kara, recepta, ciocia, sprzedawczyni) oraz spółgłoskowe, czyli zakończone na spółgłoskę (noc, miłość).

W poniższych opracowaniach rzeczowniki żeńskie nie zostały pogrupowane na twar-dotematowe i miękkotematowe, lecz – bardziej przejrzysto i zrozumiale – ze względu na konkretne zakończenie tematu (kobieta – zakończony na -t, wieża – zakończony na -ż itd.), co dodatkowo powinno ułatwić naukę obcokrajowcom.

Zapraszam do zapoznania się ze schematami odmiany rzeczowników żeńskich, wraz z komentarzami.

LICZBA POJEDYNCZA

Większość rzeczowników rodzaju żeńskiego liczby pojedynczej odmienia się według podanego poniżej wzoru.

W poniższej tabeli rzeczowniki podzieliłem na takie, które kończą się na samogłoskę, i na takie, które kończą się na spółgłoskę, a także, bardziej szczegółowo, pod względem zakończenia tematu – tak pogrupowane rzeczowniki różnią się w odmianie w wielu przypadkach.

Omówienie przypadków zależnych i wołacza liczby pojedynczej zamieściłem na kolejnych stronach.

RZECZOWNIKI							
zakończone na samogłoskę (samogłoskowe)							
ZAKOŃCZENIE (TEMATU) ▼	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>кто? co?</i>	<i>кого? czego?</i>	<i>кому? czemu?</i>	<i>кого? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	<i>-samogłoska</i>	<i>-y / -i</i>	<i>-e¹ / -y / -i</i>	<i>-e²</i>	<i>-ą</i>	<i>=CELOWNIK</i>	<i>-o / -u / -i</i>
-b, -ch, -d -f -h -ł -m, -n -p -r -s -t -w -z	blacha ocena	blachy oceny	blasze ocenie	blachę ocenę	blachą oceną	o blasze o ocenie	blacho! oceno!
-c, -cz, -dz, -sz, -ż	ulica kałuża	ulicy kałuży	ulicy kałuży	ulicę kałużę	ulicę kałużą	o ulicy o kałuży	ulico! kałużo!
-g, -k	podłoga ławka	podłogi ławki	podłódze ławce	podłogę ławkę	podłogą ławką	o podłodze o ławce	podłogo! ławko!
samogłoska + -j	nadzieja	nadziei	nadziei	nadzieję	nadzieją	o nadziei	nadziej!
-l, spółgłoska + -j	sala telewizja	sali telewizji	sali telewizji	salę telewizję	salą telewizją	o sali o telewizji	sal!
-ć, -dź, -ń, -ś, -ź	Ania mamusia	Ani mamus	Ani mamus	Anię mamusię	Anią mamusią	o Ani o mamusi	Aniu! mamusiu!
-ua	statua	statui	statui	statuę	statuą	o statui	statuo!
-ni	znawczyni	znawczyni	znawczyni	znawczynię ²	znawczynią	o znawczyni	znawczyni!
zakończone na spółgłoskę (spółgłoskowe)							
ZAKOŃCZENIE (TEMATU i SŁOWA) ▼	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>кто? co?</i>	<i>кого? чего?</i>	<i>кому? чему?</i>	<i>кого? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	<i>-spółgłoska</i>	<i>-i / -y</i>	<i>=DOPEŁNIACZ</i>	<i>=MIANOWNIK</i>	<i>-ą</i>	<i>=DOPEŁNIACZ</i>	<i>=DOPEŁNIACZ</i>
większość spółgłosek	część	części	części	część	częścią	o części	części!
	pościel	pościeli	pościeli	pościel	pościelą	o pościeli	pościeli!
	cerkiew	cerkwi	cerkwi	cerkiew	cerkwią	o cerkwi	cerkwi!
-c, -cz, -dz, -sz, -ż	noc	nocy	nocy	noc	nocą	o nocy	nocy!
	klacz	klaczy	klaczy	klacz	klaczą	o klaczy	klaczy!
	mysz	myszy	myszy	mysz	mysz	o myszy	myszy!

1 – Pamiętaj o obocznościach spółgłoskowych:

b → bi	(laba → labie),	d → dzi	(lada → ladzie),
ch → sz	(cecha → cesze),	f → fi	(rafa → rafie),
g → dz	(figa → fidze)	k → c	(walka → walce)
ł → l	(formuła → formule),	m → mi	(panorama → panoramie),
n → ni	(rana → ranie),	p → pi	(kanapa → kanapie),
r → rz	(faktura → fakturze),	s → si	(rysa → rysie),
t → ci	(wiata → wiacie),	w → wi	(mewa → mewie),
z → zi	(zaraza → zarazie).		

2 – Ale: pani → (widzę) panią, *nie panię!*

DEKLINACJA ŻEŃSKA (LICZBA POJEDYNCZA)
**PRZEGLĄD PRZYPADKÓW ZALEŻNYCH I
 WOŁACZA RZECZOWNIKÓW ŻEŃSKICH**

DOPELNIACZ – KOGO? CZEGO?

liczba pojedyncza

Dopelniacz liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego kończy się na „-y” albo „-i”.

∨ Końcówka „-y” występuje, jeśli temat rzeczownika kończy się na:

- b, -c, -cz, -d, -dz, -f,
- h, -ch, -ł, -m, -n, -p,
- r, -s, -sz, -t, -w, -z, -ż

mama → (nie ma) mamy
 taca → (nie wziąłem) tacy
 branza → (nie znam tej) branży
 rada → (nie dam) rady
 cecha → (nie ma) cechy
 buła → (nie zjem) buły

∨ Końcówka „-i” występuje, jeśli temat rzeczownika:

- kończy się na: -g, -k lub -ł

podłoga → (nie umyłem) podłogi
 metka → (nie widzę) metki
 koszula → (szukam) koszuli

- spółgłoskę twardą z samogłoską -i

geografia → (nie ma) geografii
 rewia → (nie lubię) rewii
 Zambia → nie znam Zambii

- kończy się na spółgłoskę mięką (dwie samogłoski „-ii” przechodzą w jedną -i)

mamusia → (nie ma) mamusii → mamusi
 ciocia → (nie mam) ciocii → cioci
 Kazia → (nie znam) Kazii → Kazi
 niania → (potrzebuję) nianii → niani

- kończy się na -j (-j w **dopelniaczu** zanika)

Maja → (nie znam) Majii → Maji
 zgraja → (nie ma) zgrajii → zgraji

CELOWNIK – KOMU? CZEMU?

liczba pojedyncza

Celownik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego jest równy miejsownikowi (o miejscowniku na str. 34.).

baba → (powiem to tej) babie
książka → (ufam tej) książce
strzała → (przyglądam się) strzale
mama → (ufam mojej) mamie
klasa → (powiem to całej) klasie
tata → (przyglądam się) tacie
klacz → (ufam mojej) klaczy
ciocia → (powierzę to) ciocie
Maja → (ufam) Mai
mamusia → (powiem to) mamusi
buzia → (przyglądam się jej) buzi
krew → (zawdzięczam to jego) krwi

BIERNIK – KOGO? CO?

liczba pojedyncza

Biernik (kogo? co?) liczby pojedynczej
rodzaju żeńskiego kończy się najczęściej na „-ę”.

mama → (kocham) mamę
książka → (widzę) książkę
niania → (lubię) nianię
znawczyni → (znam) znawczynię

ale: krew → (oddaję) krew
(rzeczowniki zakończone na spółgłoskę) radość → (odczuwam) radość

NARZĘDNIK – KIM? CZYM?

liczba pojedyncza

Narzędnik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego ma końcówkę „-ą”

książka → (posłużę się tą) książką

mama → (pójdę z) mamą

brew → (jestem zachwycony tą) brwią

ciocia → (mieszkam z) ciocią

mamusia → (często rozmawiam z) mamusią

sól → (posyp to) solą

radość → (smutek przeplata się z) radością

MIEJSCOWNIK – O KIM? O CZYM? (W KIM? W CZYM? NA KIM? NA CZYM?)

liczba pojedyncza

Miejscownik liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego ma końcówkę „-e”, „-y” lub „-i”.

- końcówka „-e” występuje, jeśli temat słowa kończy się na:
-b, -ch, -d, -f, -g, -h, -k, -ł,
-m, -n, -p, -r, -s, -t, -w lub -z*
 - końcówka „-y” występuje, jeśli temat słowa kończy się na:
-c, -cz, -dz, -rz, -sz, -ż
 - końcówka „-i” występuje, jeśli *temat* słowa kończy się na spółgłoskę miękką (również -j, -l) lub jeśli *słowo* kończy się na spółgłoskę (oprócz -c, -cz i -dz itd.)
- baba → (mówię o) babie
mucha → (myślę o) musze
łada → (położyłem to na) ładzie
rafa → (jestem zakochany w) rafie
podłoga → (siedzę na) podłodze
duha → (myślę o) dudze
książka → (myślę o) książce
strzała → (marzę o pięknej) strzałe
mama → (mówię o) mamie
rana → (opatrunek jest na) ranie
pupa → (siedzę na) pupie
rura → (stoję na) rure
klasa → (jestem w) klasie
zapłata → (myślę o) zapłacie
Warszawa → (mieszkam w) Warszawie
waza → (położyłem to na) wazie
- taça → (filizanka leży na) tacy
tarcza → (wróciliśmy na) tarczy
sądza → (myślę o) sadzy
wieczera → (myślę o) wieczerzy
kasza → (marzę o) kaszy
marża → (myślę o) marży
noc → (marzę o tej) nocy
klacz → (marzę o) klaczy
wesz → (myślę o) wszy
- ciocia → (mówię o) cioci
Jadzia → (myślę o) Jadzi
Maja → (zakochałem się w) Mai
fała → (jestem na) fali
niania → (myślę o mojej) niani
mamusia → (myślę o naszej) mamusi
buzia → (mam to w) buzi
krew → (myślę o) krwi
sól → (mówię o) soli
miłość → (marzę o) miłości

*Jeśli forma miejscownika kończy się na „-e”, to występuje oboczność spółgłosek
(b → bi, ch → sz, d → dzi, k → c itd.).

WOŁACZ – O!

liczba pojedyncza

Wołacz (o!) liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego ma końcówkę „-o” lub „-u” (rzadko „-y”, „-i”).

- końcówka „-o” występuje w większości form:
 - mama → mam**o**!
 - siostra → siostr**o**!
 - żabka → żab**o**!
 - ślicznotka → śliczn**o**tko!
 - Helga → Helg**o**!
 - myszka → myszk**o**!
 - brzydula → brzyd**u**ł**o**!
 - małpka → małp**o**!
 - książka → (nie**d**obra) książ**o**!
- końcówka „-u” występuje, jeśli *temat* kończy się na spółgłoskę miękką:
 - cioc**ia** → cioc**iu**!
 - nian**ia** → nian**iu**!
 - Marys**ia** → Marys**iu**!
- dla rzeczowników zakończonych na spółgłoskę, wołacz jest równy mianownikowi (końcówki „-y” lub „-i”):
 - klac**z** → (moja ukochana) klac**zy**!
 - mił**ość** → (o bezwzględna) mił**ości**!
 - noc → (o piękna) noc**y**!

Wołacz rzeczowników nazywających przedmioty, zjawiska itp. występuje rzadko (w utworach literackich, sytuacjach abstrakcyjnych, wyjątkowych).

LICZBA MNOGA

Deklinacja żeńska rzeczowników liczby mnogiej wydaje się być prostszą, niż liczby pojedynczej. Wiele kłopotów sprawia jednak forma dopełniacza, jak i sama forma mianownika.

W poniższej tabeli rzeczowniki podzieliłem na takie, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na samogłoskę, i na takie, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na spółgłoskę – różnią się one w dopełniaczu.

Omówienie wszystkich przypadków liczby mnogiej (deklinacji żeńskiej rzeczowników) zamieściłem na kolejnych stronach.

RZECZOWNIKI RODZAJU ŻEŃSKIEGO

rzeczowniki, które w mianowniku liczby pojedynczej są zakończone na samogłoskę

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
<i>-y / -e / -i</i>	<i>∅ / -i</i>	<i>-om</i>	=MIANOWNIK	<i>-ami</i>	<i>-ach</i>	=MIANOWNIK
bomby (bomba)	bomb	bombom	bomby	bombami	o bombach	bomby!
mogily (mogila)	mogil	mogilom	mogily	mogilami	o mogilach	mogily!
fontanny (fontanna)	fontann	fontannom	fontanny	fontannami	o fontannach	fontanny!
kielbasy (kielbasa)	kielbas	kielbasom	kielbasy	kielbasami	o kielbasach	kielbasy!
modlitwy (modlitwa)	modlitw	modlitwom	modlitwy	modlitwami	o modlitwach	modlitwy!
podłogi (podłoga)	podłóg	podłogom	podłogi	podłogami	o podłogach	podłogi!
koszulki (koszulka)	koszulek	koszulkom	koszulki	koszulkami	o koszulkach	koszulki!
koszule (koszula)	koszul	koszulom	koszule	koszulami	o koszulach	koszule!
ciocie (ciocia)	cioc	ciociom	ciocie	ciociami	o ciociach	ciocie!
morele (morela)	moreli	morelom	morele	morelami	o morelach	morele!
półkule (półkula)	półkul lub półkuli	półkulom	półkule	półkulami	o półkulach	półkule!
drukarnie (drukarnia)	drukarń lub drukarni	drukarniom	drukarnie	drukarniami	o drukarniach	drukarnie!
gospodynie (gospodyni)	gospodyń	gospodyniom	gospodynie	gospodyniami	o gospodyniach	gospodynie!
kawiarnie (kawiarnia)	kawiarni	kawiarniom	kawiarnie	kawiarniami	o kawiarniach	kawiarnie!
idee (idea)	idei	ideom	idee	ideami	o ideach	idee!
dusze (dusza)	dusz	duszom	dusze	duszami	o duszach	dusze!

rzeczowniki, które w mianowniku liczby pojedynczej są zakończone na spółgłoskę

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
<i>-y / -e / -i</i>	<i>-y / -i</i>	<i>-om</i>	=MIANOWNIK	<i>-ami</i>	<i>-ach</i>	=MIANOWNIK
noce (noc)	noCY	nocom	noce	nocami	o nocach	noce!
poręcze (poręcz)	poręczY	poręczom	poręcze	poręczami	o poręczach	poręcze!
wszy (wesz)	wszy	wszom	wszy	wszami	o wszach	wszy!
myśli (myśl)	myśli	myślom	myśli	myślami	o myślach	myśli!
brwi (brew)	brwi	brwiom	brwi	brwiami	o brwiach	brwi!
kości (kość)	kości	kościom	kości	kościami	o kościach	kości!

**DEKLINACJA ŻEŃSKA (LICZBA MNOGA)
PRZEGLĄD PRZYPADKÓW**

MIANOWNIK – KTO? CO?

liczba mnoga

rodzaj żeński		
	<i>l. pojedyncza</i>	<i>l. mnoga</i>
-y		
-b	trą <u>b</u> a	trą <u>b</u> y
-ch	muc <u>h</u> a	muc <u>h</u> y
-d	rol <u>a</u> da	rol <u>a</u> dy
-f	raf <u>a</u>	raf <u>a</u> y
-h	du <u>h</u> a	du <u>h</u> y
-ł	strz <u>a</u> ła	strz <u>a</u> ły
-m	szr <u>a</u> ma	szr <u>a</u> my
-n	ran <u>a</u>	ran <u>a</u> y
-p	szal <u>u</u> pa	szal <u>u</u> py
-r	k <u>r</u> a	k <u>r</u> y
-s	kieł <u>b</u> asa	kieł <u>b</u> asy
-t	wypł <u>a</u> ta	wypł <u>a</u> ty
-w	inicjaty <u>w</u> a <i>ale: cerkiew</i> <i>brew</i>	inicjaty <u>w</u> y <i>cerkwie</i> <i>brwi</i>
-z	zar <u>a</u> za	zar <u>a</u> zy
-e		
-c	tablic <u>a</u>	tablic <u>e</u>
-cz	tarcz <u>a</u> klac <u>z</u>	tarcz <u>e</u> klac <u>z</u> e
-ć	cioci <u>a</u> kiśc <u>ie</u> <i>ale: kośc</i>	cioci <u>e</u> kiśc <u>ie</u> <i>kości</i>
-dz	twierd <u>z</u> a	twierd <u>z</u> e
-dź	Władz <u>ia</u>	Władz <u>ie</u>
-j	faj <u>a</u>	faj <u>e</u>
-l	l <u>a</u> ła <i>ale: myśl</i>	l <u>a</u> ł <u>e</u> <i>myśl<u>i</u></i>
-m'	premi <u>a</u>	premi <u>e</u>
-ń	przychodn <u>ia</u>	przychodn <u>ie</u>
-rz	wiecz <u>er</u> za	wiecz <u>er</u> ze
-sz	dusz <u>a</u> <i>ale: mysz</i>	dusz <u>e</u> <i>mysz<u>y</u></i>
-ś	mamus <u>ia</u>	mamus <u>ie</u>
-ź	buz <u>ia</u>	buz <u>ie</u>
-ż	marz <u>a</u>	marz <u>e</u>
-i		
-g	podł <u>o</u> ga	podł <u>o</u> gi
-k	kurtk <u>a</u>	kurtk <u>i</u>

DOPEŁNIACZ – KOGO? CZEGO?

liczba mnoga

Rzeczowniki rodzaju żeńskiego w **dopełniaczu** liczby mnogiej mogą mieć końcówkę **zerową** lub kończyć się na „-i”, „-y”.

∨ Końcówka **zerowa** występuje po:

- większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej mają końcówkę **-a**, którą poprzedza **spółgłoska** (miękka lub twarda):

M. lp. M. lm. D. lm.

ściana → ściany → (w tym domu nie ma) ścian
podłoga → podłogi → (nie umyłem) podłóg
ciocia → ciocie → (w mojej rodzinie nie ma) cioć
kotara → kotary → (nie zdążyłem zawiesić) kotar
dynia → dynie → (zapomniałem kupić) dyń
fontanna → fontanny → (nie widzę) fontann

- większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej mają końcówkę **-ni**:

gospodyn*ni* → gospodyn*ie* → (nie widzę) gospodyn*ę*
sprzedawczyn*ni* → sprzedawczyn*ie* → (nie ma) sprzedawczyn*ę*
znawczyn*ni* → znawczyn*ie* → (pilnie szukam) znawczyn*ę*

∨ Końcówka **-y** występuje po większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na **spółgłoskę nietwardą**:

poręcz → poręc*ze* → (tu nie ma żadnych) poręc*zy*
wesz → wszy → (nie masz przypadkiem) wszy?

∨ Końcówka **-i** występuje po:

- większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na **spółgłoskę**:

narośl → narośle → (nie mam) narośli
brow → brwi → (nie lubię twoich) brwi
kiść → kiście → (ile tu jest) kiści?

- większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej mają końcówkę **-la**:

morela → morele → (nie lubię) moreli
półkula → półkule → (nie widziałem obu) półkuli *lub* półkul
makrela → makrele → (nie kupiłam) makreli *lub* makrel

- większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej mają końcówkę **-nia**, którą poprzedza **spółgłoska**:

kawiarnia → kawiarnie → (nie lubię) kawiarni
drukarnia → drukarnie → (nie znam) drukarni *lub* drukarń
bawialnia → bawialnie → (tu nie ma żadnych) bawialni

- większości wyrazów, które w mianowniku liczby pojedynczej mają końcówkę **-a**, którą poprzedza **samogłoska**:

idea → idee → (nie mam żadnych) idei
statua → statuy → (nie widziałem) statui

Przy wyborze odpowiedniej formy pomoże Ci słownik ortograficzny.

CELOWNIK – KOMU? CZEMU?

liczba mnoga

Celownik liczby mnogiej rodzaju żeńskiego ma końcówkę „-om”.

torby → (przyglądam się tym) torb**om**

kobiety → (nie wierzę) kobiet**om**

dziewczyny → (na pewno podoba mi się tym) dziewczyn**om**

BIERNIK – *KOGO? CO?*

liczba mnoga

Biernik liczby mnogiej rodzaju żeńskiego jest równy mianownikowi.

kobiety → (kocham wszystkie) kobiety

ściany → (pomalowałem te) ściany

rzeczy → (widziałeś moje) rzeczy?

łodówki → (wywiozłem tamte) łodówki

świnki → (uwielbiam) świnki

NARZĘDNIK – KIM? CZYM?

liczba mnoga

Narzędnik liczby mnogiej rodzaju żeńskiego najczęściej ma końcówkę „-ami”.

koleżanki → (pójdę do kina z) koleżank**ami**

tabelki → (posłużyłem się tymi) tabelk**ami**

bzdury → (nie zajmuj się) bzdur**ami**

ale: ręce → (zabiję go gołymi) ręk**ami** *lub* ręk**oma**

MIEJSCOWNIK – O KIM? O CZYM? (W KIM? W CZYM? NA KIM? NA CZYM?)

liczba mnoga

Miejscownik liczby mnogiej rodzaju żeńskiego ma końcówkę „-ach”.

dziewczyny → (myślę często o) dziewczyn**ach**

oceny → (mówię o twoich) ocen**ach**

książki → (mądrość jest w) książk**ach**

półki → (rozłożyłem to na) półk**ach**

WOŁACZ – *O!*
liczba mnoga

Wołacz liczby mnogiej rodzaju żeńskiego jest równy mianownikowi.

kobiety → (o) kobiety!

rybki → (kochane) rybki!

dziewczyny → (cześć,) dziewczyny!

książki → (wy niedobre) książki!

Wołacz stosuje się najczęściej wobec istot żywych.

DEKLINACJA NIJAKA RZECZOWNIKÓW

Do deklinacji nijakiej rzeczowników należy większość rzeczowników rodzaju nijakiego zakończonych na -e (morze), -o (bezpieczeństwo) oraz -ę (siemię) , a także – w liczbie mnogiej – rzeczownik męski książę.

Należy pamiętać, że istnieje liczna grupa rzeczowników nijakich zakończonych na -um (kryterium), które to rzeczowniki nie odmieniają się w liczbie pojedynczej, a także rzeczowniki nijakie zakończone na samogłoskę, które również się nie odmieniają (kakao, lobby).

Zapraszam do zapoznania się z opracowaniem odmiany ww. rzeczowników oraz komentarzami.

LICZBA POJEDYNCZA

Większość rzeczowników rodzaju nijakiego liczby pojedynczej odmienia się według podanego poniżej wzoru.

W poniższej tabeli rzeczowniki podzieliłem pod względem zakończenia mianownika – różnią się one w wielu przypadkach.

Omówienie przypadków zależnych i wołacza liczby pojedynczej zamieściłem na kolejnych stronach.

RZECZOWNIKI ODMIENNE							
rzeczowniki zakończone na -e oraz większość zakończonych na -o							
ZAKOŃCZENIE WYRAZU (dotyczy miejsownika)	MIANOWNIK <i>kto? co?</i>	DOPEŁNIACZ <i>kogo? czego?</i>	CELOWNIK <i>komu? czemu?</i>	BIERNIK <i>kogo? co?</i>	NARZĘDNIK <i>(z) kim? (z) czym?</i>	MIEJSCOWNIK <i>o kim? o czym?</i>	WOŁACZ <i>o!</i>
▼	-o / -e	-a	-u	=MIANOWNIK	-em	-e / -u	=MIANOWNIK
-o	masło	masła	masłu	masło	masłem	o maśle	masło!
	kino	kina	kinu	kino	kinem	o kinie	kino!
	lustro	lustra	lustru	lustro	lustrem	o lustrze	lustro!
	drzewo	drzewa	drzewu	drzewo	drzewem	o drzewie	drzewo!
-e -ko	pole	pola	polu	pole	polem	o polu	pole!
	cięcie	cięcia	cięciu	cięcie	cięciem	o cięciu	cięcie!
	marzenie	marzenia	marzeniu	marzenie	marzeniem	o marzeniu	marzenie!
	morze	morza	morzu	morze	morzem	o morzu	morze!
	masełko	masełka	masełku	masełko	masełkiem	o masełku	masełko!
	lusterko	lusterka	lusterku	lusterko	lusterkiem	o lusterku	lusterko!
rzeczowniki zakończone na -ę							
ZAKOŃCZENIE TEMATU (dotyczy miejsownika)	MIANOWNIK <i>kto? co?</i>	DOPEŁNIACZ <i>kogo? czego?</i>	CELOWNIK <i>komu? czemu?</i>	BIERNIK <i>kogo? co?</i>	NARZĘDNIK <i>(z) kim? (z) czym?</i>	MIEJSCOWNIK <i>o kim? o czym?</i>	WOŁACZ <i>o!</i>
▼	-ę	-ęcia / -enia	-ęciu / -eniu	=MIANOWNIK	-ęciem / -eniem	=CELOWNIK	=MIANOWNIK
-...ę	źrebię	źrebięcia	źrebięciu	źrebię	źrebięciem	o źrebięciu	źrebię!
	kurczę	kurczęcia	kurczęciu	kurczę	kurczęciem	o kurczęciu	kurczę!
	cielę	cielęcia	cielęciu	cielę	cielęciem	o cielęciu	cielę!
	jagnię	jagnięcia	jagnięciu	jagnię	jagnięciem	o jagnięciu	jagnię!
-mię	ramię	ramienia	ramieniu	ramię	ramieniem	o ramieniu	ramię!
	imię	imienia	imieniu	imię	imieniem	o imieniu	imię!
	siemię	siemienia	siemieniu	siemię	siemieniem	o siemieniu	siemię!

RZECZOWNIKI NIEODMIENNE

rzeczowniki zakończone na -um

	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	kolokwium	kolokwium	kolokwium	kolokwium	kolokwium	o kolokwium	kolokwium!
	prosektorium	prosektorium	prosektorium	prosektorium	prosektorium	o prosektorium	prosektorium!
	akwarium	akwarium	akwarium	akwarium	akwarium	o akwarium	akwarium!

niektóre rzeczowniki zakończone na -samogłoskę (obcego pochodzenia)

	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	kakao	kakao	kakao	kakao	kakao	o kakao	kakao!
	hobby	hobby	hobby	hobby	hobby	o hobby	hobby!

DEKLINACJA NIJAKA (LICZBA POJEDYNCZA)
**PRZEGLĄD PRZYPADKÓW ZALEŻNYCH I
WOŁACZA RZECZOWNIKÓW NIJAKICH**

DOPEŁNIACZ – *KOGO? CZEGO?*

liczba pojedyncza

Dopełniacz liczby pojedynczej rodzaju nijakiego rzeczowników odmiennych kończy się na „-a” („-enia”, „-ęcia”)

pole → (nie widzę) pola

morze → (tu nie ma) morza

masło → (nie jem) masła

drzewo → (nie widzę) drzewa

marzenie → (nie mam) marzenia

imię → (nie znam twojego) imienia

jagnię → (nie nakarmiłem jeszcze) jagnięcia

CELOWNIK – KOMU? CZEMU?

liczba pojedyncza

Celownik liczby pojedynczej rodzaju nijakiego rzeczowników odmiennych ma końcówkę „-u” („-eniu”, „-ęciu”).

pole → (przyglądam się) polu
wrażenie → (ufam swojemu) wrażeniu
pudło → (przyglądam się) pudłu

ramię → (przyglądam się) ramieniu
źrebię → (ufam temu) źrebięciu

BIERNIK – *KOGO? CO?*

liczba pojedyncza

Biernik liczby pojedynczej rodzaju nijakiego jest równy mianownikowi.

pole → (widzę) pole
morze → (jadę nad) morze
masło → (lubię) masło
drzewo → (widzę) drzewo
marzenie → (mam) marzenie

siemię → (kupiłem) siemię
prosię → (zabiłem) prosię

NARZĘDNIK – KIM? CZYM?

liczba pojedyncza

Narzędnik liczby pojedynczej rodzaju nijakiego rzeczowników odmiennych ma końcówkę „-em” („-eniem”, „-ęciem”).

masło → (robię kanapkę z) masłem

boisko → (dzieci zachwycają się nowym) boiskiem

marzenie → (ma to związek z moim) marzeniem

znamię → (posłużyli się twoim) znamieniem

cielę → (jestem zachwyconym tym) cielęciem

MIEJSCOWNIK – O KIM? O CZYM? (W KIM? W CZYM? NA KIM? NA CZYM?)

liczba pojedyncza

Miejscownik liczby pojedynczej rodzaju nijakiego rzeczowników odmiennych ma końcówkę „-u” lub „-e” („-eniu”, „-ęciu”).

- końcówka „-u” występuje w formie wyrazów zakończonych na -e i -ę oraz w formach zakończonych na -ko i -io:

pole → (pracuję w) polu
morze → (marzę o ciepłym) morzu
zboże → (myślę o) zbożu
wrażenie → (mówię o twoim) wrażeniu
marzenie → (myślę o naszym) marzeniu
maselko → (myślę o) maselku
lusterko → (widzę cię w) lusterku
kóleczko → (marzę o) kóleczku
pudełko → (to jest w tym) pudełku

imię → (myślę o jego) imieniu
kurczę → (oni wierzą, że mądrość jest) kurczęciu

- końcówka „-e” występuje w formie wyrazów zakończonych na -o:

masło → (myślę o) masłe
lustro → (widzę to w) lustrze
koło → (poszukaj tego w) kole
pudło → (wszystko jest w) pudle
ale: radio → (jestem w) radiu

WOŁACZ – *O!*

liczba pojedyncza

Wołacz liczby pojedynczej rodzaju nijakiego jest równy mianownikowi.

dziecko → (drogie) dziecko!

pole → (moje przepiękne) pole!

źrebię → (złe) źrebię!

Wołacz stosuje się najczęściej wobec istot żywych.

LICZBA MNOGA

Deklinacja nijaka rzeczowników liczby mnogiej nie powinna sprawiać trudności. Należy pamiętać jednak, że rzeczowniki nijakie, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na -um (i są nieodmienne) w liczbie mnogiej odmieniają się.

W poniższej tabeli rzeczowniki podzieliłem ze względu na zakończenie mianownika liczby pojedynczej – różnią się one w większości przypadków.

Omówienie wszystkich przypadków liczby mnogiej (deklinacji nijakiej rzeczowników) zamieściłem na kolejnych stronach.

rzeczowniki, które w mianowniku liczby pojedynczej są zakończone na -o, -e lub -um							
	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	-a	Ø / -ów / -i / -y	-om	=MIANOWNIK	-ami	-ach	=MIANOWNIK
	drzewa (drzewo)	drzew	drzewom	drzewa	drzewami	drzewach	drzewa!
	pułła (pułło)	pułdeł	pułdom	pułła	pułłami	pułłach	pułła!
	wrażenia (wrażenie)	wrażeń	wrażeniom	wrażenia	wrażeniami	wrażeniach	wrażenia!
	zajęcia (zajęcie)	zajęć	zajęciom	zajęcia	zajęciami	zajęciach	zajęcia!
	miejsca (miejsce)	miejsc	miejscom	miejsca	miejscami	miejscach	miejsca!
	kryteria (kryterium)	kryteriów	kryteriom	kryteria	kryteriami	o kryteriach	kryteria!
	narzędzia (narzędzie)	narzędzi	narzędziom	narzędzia	narzędziami	o narzędziach	narzędzia!
	wybrzeża (wybrzeże)	wybrzeży	wybrzeżom	wybrzeża	wybrzeżami	o wybrzeżach	wybrzeża!
rzeczowniki, które w mianowniku liczby pojedynczej są zakończone na -ę							
ZAKOŃCZENIE TEMATU (dotyczy miejscownika)	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	-a	-ąt / -on	-ętom / -onom	=MIANOWNIK ¹	-ętami/ -onami	-ętach/ -onach	=MIANOWNIK
-ęta	źrebięta (źrebię)	źrebiąt	źrebiętom	źrebięta	źrebiętami	o źrebiętach	źrebięta!
	kurczęta (kurczę)	kurcząt	kurczętom	kurczęta	kurczętami	o kurczętach	kurczęta!
	cielęta (cielę)	cieląt	cielętom	cielęta	cielętami	o cielętach	cielęta!
-miona	jagnięta (jagnię)	jagniąt	jagniętom	jagnięta	jagniętami	o jagniętach	jagnięta!
	ramiona (ramię)	ramion	ramionom	ramiona	ramionami	o ramionach	ramiona!
	imiona (imię)	imion	imionom	imiona	imionami	o imionach	imiona!

1 – *Ale*: książęta → (zaproszę na bal) książąt (=DOPEŁNIACZ).

DEKLINACJA NIJAKA (LICZBA MNOGA)
PRZEGLĄD PRZYPADKÓW

MIANOWNIK – KTO? CO?

liczba mnoga

rodzaj nijaki		
	<i>l. pojedyncza</i>	<i>l. mnoga</i>
-a		
-o	drzewo boisko	drzewa boiska
-e	miejsce pole wrażenie polecenie zajęcie cięcie	miejsca pola wrażenia polecenia zajęcia cięcia
-um	solarium akwarium	solaria akwaria
-ona		
-mię	plemie imię znamię	plemiona imiona znamiona
-ęta		
-ę	ciele bliźnię jagnię	cieleta bliźnięta jagnięta

DOPEŁNIACZ – KOGO? CZEGO?

liczba mnoga

Dopełniacz liczby mnogiej rodzaju nijakiego najczęściej ma **końcówkę zerową**.
Istnieją również formy na **-ów, -i, -y**.

√ Końcówka **zerowa** występuje
w większości wyrazów:

poła → (nie mam już) pól
święta → (nie obchodzę) świąt
wrażenia → (nie mam żadnych) wrażeń
koła → (w tym samochodzie nie ma) kół
skrzydła → (nie polecę bez) skrzydeł
ramiona → (nie mam umięśnionych) ramion
kurczęta → (nie hodujemy już) kurcząt

√ Końcówka **-ów** występuje
w formach wyrazów, które
w mianowniku liczby
pojedynczej kończą się na **-um**:

solarium → solaria → (w okolicy nie ma już) solariów
medium → media → (ustawa nie obejmuje) mediów
kolokwium → kolokwia → (nie zdałem) kolokwiów

√ Końcówki **-i** oraz **-y** występują
w niektórych formach
przeżytkowych, nieregularnych:

narzędzia → (potrzebuję) narzędzi
wybrzeża → (nie ma tu) wybrzeży
dzieci → (chcę mieć więcej) dzieci

W razie wątpliwości możesz sięgnąć po słownik ortograficzny.

CELOWNIK – KOMU? CZEMU?

liczba mnoga

Celownik liczby mnogiej rodzaju nijakiego ma końcówkę „-om”.

kryteria → (to odpowiada wszelkim) kryteri**om**

drzewa → (przyglądam się tym) drzew**om**

dzieci → (chcę to przekazać moim) dzieci**om**

cielęta → (ufam tym) cielęt**om**

plemiona → (wierzę tantym) plemion**om**

BIERNIK – *KOGO? CO?*

liczba mnoga

Biernik liczby mnogiej rodzaju nijakiego jest równy mianownikowi.

marzenia → (pamiętasz swoje) marzenia

lustra → (przywiozłaś już) lustra?

media → (jakie lubisz) media?

dzieci → (kocham wszystkie) dzieci

jagnięta → (nakarmiłeś) jagnięta?

imiona → (podobają Ci się te) imiona?

NARZĘDNIK – KIM? CZYM?

liczba mnoga

Narzędnik liczby mnogiej rodzaju nijakiego najczęściej ma końcówkę „-ami”.

pola → (dom znajduje się za) polami

uszy → (wytrzymaj się za) uszami

gimnazja → (nie zarządzam już) gimnazjami

zwierzęta → (opiekuję się) zwierzętami

ramiona → (macham) ramionami

ale: dzieci → (lubię opiekować się) dziećmi

MIEJSCOWNIK – O KIM? O CZYM? (W KIM? W CZYM? NA KIM? NA CZYM?)

liczba mnoga

Miejscownik liczby mnogiej rodzaju nijakiego ma końcówkę „-ach”.

pola → (zboże rośnie na) pol**ach**

lustra → (znasz się na) lustr**ach**?

kolokwia → (nie wiedziałem o) kolokwi**ach**

wrażenia → (opowiem ci o moich) wrażeni**ach**

prosięta → (tamte muchy są teraz na) prosięt**ach**

imiona → (sekret tkwi w) imion**ach**

WOŁACZ – *O!*

liczba mnoga

Wołacz liczby mnogiej rodzaju nijakiego jest równy mianownikowi.

dzieci → (moje drogie) dzieci!

Wołacz stosuje się najczęściej wobec osób żywych.

DEKLINACJA MIESZANA RZECZOWNIKÓW

Do deklinacji mieszanej należą rzeczowniki, które w liczbie pojedynczej i w liczbie mnogiej odmieniają się według różnych deklinacji (l. pojedyncza: artysta → *kogo? czego?* artyści – deklinacja żeńska, l. mnoga: artyści → *kogo? czego?* artystów – deklinacja męska). Odmiana wyrazów tej grupy została przedstawiona wyżej w odpowiednich rozdziałach.

Do deklinacji mieszanej należą również rzeczowniki nijakie zakończone na -um, które to w liczbie pojedynczej nie odmieniają się, jednak w liczbie mnogiej należą do deklinacji nijakiej. Również te rzeczowniki zostały już uwzględnione w odpowiednich rozdziałach.

Szczególną uwagę należy zwrócić uwagę na rzeczownik sędzia (również hrabia), który w niektórych przypadkach w liczbie pojedynczej może odmieniać się **przymiotnikowo**:

		liczba pojedyncza		liczba mnoga
Mianownik	<i>kto? co?</i>	sędzia		sędziowie
Dopełniacz	<i>kogo? czego?</i>	sędzi	sędziogo	sędziów
Celownik	<i>komu? czemu?</i>	sędzi	sędziem	sędziom
Biernik	<i>kogo? co?</i>	sędzię	sędziogo	sędziów
Narzędnik	<i>kim? czym?</i>	sędzią		sędziami
Miejscownik	<i>o kim? o czym?</i>	o sędzi		o sędziach
Wołacz	<i>o!</i>	sędzio!		sędziowie!
rodzaj deklinacji		deklinacja żeńska (rzeczownikowa)	deklinacja przymiotnikowa	deklinacja męska (rzeczownikowa)

CZEŚĆ 2.

NAZWY MIEJSCOWE

WSTĘP DO CZĘŚCI 2.

Nazwy miast, wsi i ich części, także nazwy przysiółków, kolonii, osad oraz nazwy obiektów fizjograficznych są uznanym dobrem narodowym. Nazwy te są ściśle związane z historią i kulturą Polski. W nazewnictwie zawarte jest dziedzictwo i świadectwo przeszłości. Nazwy należą często do pierwszych słów zapisanych w języku polskim.

W wielu krajach europejskich nazwy geograficzne, w tym nazwy miejscowości, są prawnie chronione jak zabytki kultury czy sztuki, tj. nie mogą być dowolnie tworzone, zmieniane lub wykreślane z rejestrów.

Komisja, działająca od 1997r. przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji, musi brać pod uwagę potrzeby wszystkich użytkowników nazw, tj. m.in. kartografów, geodetów, wojska, służb statystycznych. Nazwy miast, wsi, itd. są używane nie tylko przez miejscową ludność, w aktach urzędów gminnych, na tablicach drogowych, etc. Większość nazw funkcjonuje w obiegu krajowym i międzynarodowym, ponieważ została wprowadzona do różnego rodzaju słowników, wykazów, map, przewodników, publikacji historycznych i geograficznych. W związku z tym, obowiązkiem obywateli, organów samorządu terytorialnego oraz Komisji jest dbałość o to, by nazwy obiektów miały trwały charakter i nie ulegały koniunkturalnym zmianom. Nazwy miejscowości powinny opierać się doraźnym tendencjom do ich zmieniania lub wykreślenia. Świadomość tego musi być ugruntowana we wszystkich organach administracji publicznej i propagowana wśród mieszkańców.

Nazwy miejscowości opublikowane w *Wykazie urzędowych nazw miejscowości w Polsce* w latach 1980-1982, zostały zebrane w terenie w latach 60-tych XX w. przez wykwalifikowanych pracowników nauki i administracji, w bezpośrednich rozmowach z mieszkańcami. Nie jest więc prawdą, że – jak podają niektórzy wnioskodawcy – „nigdy nie były używane” lub „najstarsi ludzie nie pamiętają”. Nawet, jeśli młode pokolenie nie zna jakichś nazw, pozostają one trwałą wartością narodową i nie powinny być wykreślane.

W *Wykazie...* trafiają się jednostkowe błędy, które powinny być poprawione na podstawie informacji z terenu oraz danych historycznych i kartograficznych. Zdarza się też, że administracja samorządowa używa nazw w postaci niezgodnej z zasadami języka polskiego lub w błędnej ortografii. Nie można w takich przypadkach powielać błędnych form nawet, jeśli występują w pewnej liczbie aktów urzędowych.

Źródło: www.mswia.gov.pl

ODMIANA

W poniższej tabeli zamieściłem odmianę nazw miejscowości, dzielnic, osiedli itp. w rodzaju męskim. Ich odmiana przypomina deklinację rzeczowników pospolitych.

NAZWY MIEJSCOWE							
• RODZAJ MĘSKI							
• LICZBA POJEDYNCZA							
nazwy proste							
<i>podobnie do rzeczowników pospolitych rodzaju męskiego</i>							
ZAKOŃCZENIE TEMATU ▼	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	<i>-spółgłoska</i>	<i>-a / -u</i>	<i>-owi</i>	=MIANOWNIK	<i>-em</i>	<i>-e¹ / -u</i>	=MIEJSCOWNIK
-d, -f, -ł, -m, -n, -p, -r, -s, -t, -w (-ów), -z	Białogard	Białogardu	Białogardowi	Białogard	Białogardem	o Białogardzie	Białogardzie!
	Sztokholm	Sztokholmu ²	Sztokholmowi	Sztokholm	Sztokholmem	o Sztokholmie	Sztokholmie!
	Madryt	Madrytu ²	Madrytowi	Madryt	Madrytem	o Madrycie	Madrycie!
	Berlin	Berlina	Berlinowi	Berlin	Berlinem	o Berlinie	Berlinie!
	Kraków	Krakowa	Krakowowi, Krakowu ³	Kraków	Krakowem	o Krakowie	Krakowie!
	Sochaczew	Sochaczewa	Sochaczewowi	Sochaczew	Sochaczewem	o Sochaczewie	Sochaczewie!
-b', -c, -ch, -cz, -ć, -dz, -dź, -g, -j, -k, -l, -m', -ń, -rz, -sz, -ś, -w', -ź, -ż	Bolesławiec	Bolesławca	Bolesławcowi	Bolesławiec	Bolesławcem	o Bolesławcu	Bolesławcu!
	Gdańsk	Gdańska	Gdańskowi	Gdańsk	Gdańskiem	o Gdańsku	Gdańsku!
	Borek	Borku	Borkowi	Borek	Borkiem	o Borku	Borku!
	Radom	Radomia	Radomiowi	Radom	Radomiem	o Radomiu	Radomiu!
	Hel	Helu	Helowi	Hel	Helem	o Helu	Helu!
	Adampol	Adampola ⁴	Adampolowi	Adampol	Adampolem	o Adampolu	Adampolu!
	Poznań	Poznania	Poznaniowi	Poznań	Poznaniem	o Poznaniu	Poznaniu!
	Żoliborz	Żoliborza	Żoliborzowi	Żoliborz	Żoliborzem	o Żoliborzu	Żoliborzu!
	Wrocław	Wrocławia	Wrocławowi	Wrocław	Wrocławiem	o Wrocławiu	Wrocławiu!
		Turek	Turka	Turkowi	Turek	Turkiem	o Turku
nazwy złożone i zrosty ⁵							
(co najmniej jeden członek jest rzeczownikiem r. męskiego)							
<i>odmieniają się wszystkie człony</i>							
	MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
	<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
	Stary Sącz	Starego Sącza	Staremu Sączowi	Stary Sącz	Starym Sączem	o Starym Sączu	Stary Sączu!
	Nowy Jork	Nowego Jorku	Nowemu Jorkowi	Nowy Jork	Nowym Jorkiem	o Nowym Jorku	Nowy Jorku!
	Lwówek Śląski	Lwówka Śląskiego	Lwówkowi Śląskiemu	Lwówek Śląski	Lwówkiem Śląskim	o Lwówku Śląskim	Lwówku Śląski!
	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzyna-Koźla	Kędzierzynowi-Koźlu	Kędzierzyn-Koźle	Kędzierzynek-Koźlem	o Kędzierzynie-Koźlu	Kędzierzynie-Koźlu!
	Ceków-Kolonia	Cekowa-Kolonii	Cekowowi-Kolonii	Ceków-Kolonię	Cekowem-Kolonią	o Cekowie-Kolonii	Cekowie-Kolonio!
	Rutka-Tartak	Rutki-Tartaku	Rutce-Tartakowi	Rutkę-Tartak	Rutką-Tartakiem	o Rutce-Tartaku	Rutko-Tartaku!
	Białystok⁶	Białegostoku	Białemustokowi	Białystok	Białymstokiem	o Białymstoku	Białystoku!

1 – Pamiętaj o obocznościach spółgłoskowych:

b → bi	(krab → krabie),	d → dzi	(cud → cudzie),
f → fi	(puf → pufie),	ł → l	(rozdział → rozdziale),
m → mi	(diagram → diagramie),	n → ni	(meloman → melomanie),
p → pi	(sklep → sklepie),	r → rz	(aktor → aktorze),
s → si	(autobus → autobusie),	t → ci	(rabat → rabacie),
w → wi	(Kraków → Krakowie),	z → zi	(gaz → gazie).

2 – Nazwy miast zagranicznych w dopełniaczu kończą się na **-u** (najczęściej).

3 – W połączeniu z przyimkiem „ku”, celownik nazw lokalnych na **-ów** może mieć końcówkę **-u**
→ Jadę ku Krakowu.

4 – Nazwy miast na **-pol** w dopełniaczu kończą się na **-a**.

5 – O użyciu łącznika w nazwach miejscowych. w: *Komunikaty Rady Języka Polskiego przy prezydium Polskiej Akademii Nauk, 2004, nr 1 (14), s. 9-11*:

„Z łącznikiem piszemy nazwy miejscowości, jeśli są złożone z dwóch lub więcej członów, które wspólnie identyfikują jednostkę administracyjną lub/i geograficzną, a więc miejscowość lub jej część, np. dzielnicę: Bielsko-Biała, Busko-Zdrój, Ceków-Kolonia, Kalwaria-Lanckorona, Krynica-Zdrój, Rutka-Tartak, Warszawa-Okęcie, Warszawa-Śródmieście; Bielsko-Biała-Lipnik, Warszawa-Praga-Północ.

Nie piszemy z łącznikiem nazw miejscowych, w których jeden z członów nazwy miejscowej (przymiotnik) pozostaje w związku zgody z głównym członem nazwy (rzeczownikiem), np.: Dąbrówka Nowa, Nowy Sącz, Przewóz Stary, Łęgonice Małe, a także wtedy, kiedy pierwszym członem nazwy są wyrazy: Kolonia, Osada, Osiedle, np.: Kolonia Ostrów (jak Kolonia Ostrowska), Kolonia Wronów (jak Kolonia Wronowska), Osiedle Wilga, Osada Konin, Osada Leśna.

6 – Nazwa Białystok (Biały-stok) jest tzw. zrostem, więc odmieniają się obie części składowe (tak samo Krasnystaw).

Niemalą trudność sprawia wybór formy dopełniacza. Turku czy Turka? W grę wchodzi etymologia tej nazwy: Turek – nie od obywatela Turcji, lecz od małego tura? *Urzędowy spis miejscowości w Polsce* podaje formę dopełniacza Turka, ale *Nowy słownik poprawnej polszczyzny* podaje dopełniacz Turku. "Spis" ma jednak pierwszeństwo przed słownikami w zakresie brzmienia, pisowni odmiany nazw miejscowych. Co do etymologii tej nazwy – nie wiąże się ona z "małym turem", ale wyraz ten, jak podaje *Słownik etymologiczny nazw geograficznych Polski*, pierwotnie oznaczał miejsce, gdzie przebywały owe zwierzęta.

Dodatkową uwagę należy poświęcić nazwom miejscowym zakończonych na -w oraz -m. Problem pojawia się przy wyborze formy dopełniacza, miejscownika (i wołacza) tych nazw. I tak w dopełniaczu: Kraków → przyjechałem z Krakowa, Sochaczew → jestem z Sochaczewa, ale Wrocław → przyjechałem z Wrocławia; Sztokholm → jestem ze Sztokholmu, ale Radom → przyjechałem z Radomia. W miejscowniku: Kraków → jestem w Krakowie, Sochaczew → mieszkam w Sochaczewie, ale Wrocław → mieszkam we Wrocławiu; Sztokholm → jestem w Sztokholmie, ale Radom → jestem w Radomiu.

Powodem takich rozbieżności, są pierwotne tematy tych wyrazów – niegdyś język rozróżniał -w i -w', -m i -m' (również -b i -b'). Obecnie można zaobserwować pozostałości po tym zjawisku właśnie w formie dopełniacza i miejscownika (i wołacza). Nazwy pochodzenia obcego przyjmują oczywiście postać niezmiękczonej. Rozbieżności takie występują również przy odmianie rzeczowników pospolitych (motyw → myślę o motywie, ale paw → marzę o pawiu; klub → jestem w klubie, ale gołąb → mówię o gołąbiu itp.), jednak formy te są powszechnie używane. Problem stanowi przede wszystkim wybór końcówek dla miejscowości niepopularnych. Jedynym sposobem na sprawdzenie poprawnych form jest sięgnięcie po *Urzędowy spis miejscowości*, słowniki itp.

NAZWY MIEJSCOWE

- RODZAJ ŻEŃSKI
- LICZBA POJEDYNCZA

nazwy proste – rzeczownikowe *odmiana rzeczownikowa*

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
Gdynia	Gdyni	Gdyni	Gdynię	Gdynią	o Gdyni	Gdynio!
Częstochowa	Częstochowy	Częstochowie	Częstochowę	Częstochową	o Częstochowie	Częstochowo!
Włoszczowa	Włoszczowy	Włoszczowie	Włoszczowę	Włoszczową	o Włoszczowie	Włoszczowo!
Moskwa	Moskwy	Moskwie	Moskwę	Moskwą	o Moskwie	Moskwo!
Jabłonna	Jabłonny	Jabłonie	Jabłonnę	Jabłonną	o Jabłonie	Jabłonno!
Miłosna	Miłosny	Miłośnie	Miłosnę	Miłosną	o Miłośnie	Miłosno!
Muszyna	Muszyny	Muszynie	Muszynę	Muszyną	o Muszynie	Muszyno!
Bydgoszcz	Bydgoszczy	Bydgoszczy	Bydgoszcz	Bydgoszczą	o Bydgoszczy	Bydgoszczy!
Sól	Soli	Soli	Sól	Solą	o Soli	Soli!

nazwy proste – przymiotnikowe *odmiana przymiotnikowa*

Biała	Białej	Białej	Białą	Białą	o Białej	Biała!
Wiśniowa	Wiśniowej	Wiśniowej	Wiśniową	Wiśniową	o Wiśniowej	Wiśniowa!
Limanowa	Limanowej	Limanowej	Limanową	Limanową	o Limanowej	Limanowa!
Jabłonna	Jabłonnej	Jabłonnej	Jabłonną	Jabłonną	o Jabłonnej	Jabłonna!

nazwy złożone (co najmniej jeden członek jest rzeczownikiem r. żeńskiego) *odmieniają się wszystkie człony*

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
Święta Katarzyna	Świętej Katarzyny	Świętej Katarzynie	Świętą Katarzynę	Świętą Katarzyną	o Świętej Katarzynie	Święta Katarzyno!
Nowa Wieś	Nowej Wsi	Nowej Wsi	Nową Wieś	Nową Wsią	o Nowej Wsi	Nowa Wsi!
Ceków-Kolonia	Cekowa-Kolonii	Cekowowi-Kolonii	Ceków-Kolonię	Cekowem-Kolonią	o Cekowie-Kolonii	Cekowie-Kolonio!
Rutka-Tartak	Rutki-Tartaku	Rutce-Tartakowi	Rutkę-Tartak	Rutką-Tartakiem	o Rutce-Tartaku	Rutko-Tartaku!
Biała Podlaska	Białej Podlaskiej	Białej Podlaskiej	Białą Podlaską	Białą Podlaską	o Białej Podlaskiej	Biała Podlaska!

Problem odmiany nazw miejscowych stanowi niekiedy sam wybór ich rodzaju gramatycznego: Bydgoszcz – rodzaj żeński, *ale* Uniegoszcz – rodzaj męski.

Kolejną trudną kwestią jest wybór odpowiedniego sposobu deklinacji (rzeczownikowy lub przymiotnikowy): Włoszczowa → we Włoszczowie, Dachowa → w Dachowie, ale Limanowa → w Limanowej, Szlichtyngowa w Szlichtyngowej. Zdarza się, że istnieją dwie tak samo brzmiące nazwy miejscowe, ale odmieniają się według różnych sposobów deklinacyjnych: Jabłonna → w Jabłonnej, a także Jabłonna → w Jabłonie.

NAZWY MIEJSCOWE

- RODZAJ NIJAKI
- LICZBA POJEDYNCZA

nazwy proste – rzeczownikowe *odmiana rzeczownikowa*

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
Bzie	Bzia	Bziu	Bzie	Bziem	o Bziu	Bzie!
Ustronie	Ustronia	Ustroniu	Ustronie	Ustroniem	o Ustroniu	Ustronie!

nazwy proste – przymiotnikowe *odmiana przymiotnikowa (poza narzędnikiem i miejscownikiem)*

Poświętne	Poświętnego	Poświętnemu	Poświętne	Poświętnem	o Poświętnem	Poświętne!
Zgorzałe	Zgorzałego	Zgorzałemu	Zgorzałe	Zgorzałem	o Zgorzałem	Zgorzałe!
Zakopane	Zakopanego	Zakopanemu	Zakopane	Zakopanem	o Zakopanem	Zakopane!
Mokre	Mokrego	Mokremu	Mokre	Mokrem	o Mokrem	Mokre!
Talne	Talnego	Talnemu	Talne	Talnem	o Talnem	Talne!
Małopolskie	Małopolskiego	Małopolskiemu	Małopolskie	Małopolskiem	o Małopolskiem	Małopolskie!

nazwy obce na -o, -um oraz nazwy, które nie mieszczą się w ramach wzorów odmiany języka polskiego *nieodmienne*

Tokio	Tokio	Tokio	Tokio	Tokio	Tokio	Tokio
Chicago	Chikago	Chikago	Chikago	Chikago	o Chikago	Chikago!
Monachium	Monachium	Monachium	Monachium	Monachium	o Monachium	Monachium!
Medjugorie	Medjugorie	Medjugorie	Medjugorie	Medjugorie	o Medjugorie	Medjugorie!
Bordeaux	Bordeaux	Bordeaux	Bordeaux	Bordeaux	o Bordeaux	Bordeaux!
Westerplatte	Westerplatte	Westerplatte	Westerplatte	Westerplatte	o Westerplatte	Westerplatte!

nazwy złożone (co najmniej jeden człon jest rzeczownikiem r. nijakiego) *odmieniają się wszystkie człony*

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
Osiedle Sobieskiego	Osiedla Sobieskiego	Osiedlu Sobieskiego	Osiedle Sobieskiego	Osiedlem Sobieskiego	o Osiedlu Sobieskiego	Osiedle Sobieskiego!
województwo opolskie	województwa opolskiego	województwu opolskiemu	województwo opolskie	województwem opolskim	o województwie opolskim	województwo opolskie!
Wrocław-Śródmieście	Wrocławia-Śródmieścia	Wrocławowi-Śródmieściu	Wrocław-Śródmieście	Wrocławiem-Śródmieściem	o Wrocławiu-Śródmieściu	Wrocławiu-Śródmieście!
Bielsko-Biała	Bielska-Białej	Bielsku-Białej	Bielsko-Białą	Bielskiem-Białą	o Bielsku-Białej	Bielsko-Biała!

Problem odmiany nazw miejscowych stanowi czasami sam wybór ich liczby gramatycznej: to Poświętne (liczba pojedyncza), czy te Poświętne (liczba mnoga)?

Należy pamiętać, iż rzeczowniki typu Zakopane nie odmieniają się dokładnie tak samo, jak przymiotniki (w Zakopan**em**, *nie* w Zakopan**ym**; w Dolnośląsk**im**, *ale* w województwie dolnośląsk**im**).

Odmiana jednostek administracyjnych w liczbie mnogiej jest dość skomplikowana. Pierwszą trudnością jest wybór sposobu odmiany (przymiotnikowa czy rzeczownikowa? jak rzeczownik pospolity czy z pewnymi odchyleniami?), drugą – wybór zakończenia w dopełniaczu (Tych czy Tychów? Mord czy Mordów?). Trudności te są najczęściej rezultatem nieznamości etymologii danej nazwy miejscowej (a tym samym jej rodzaju gramatycznego itp.).

NAZWY MIEJSCOWE

• LICZBA MNOGA

nazwy proste

	MIANOWNIK <i>kto? co?</i>	DOPEŁNIACZ <i>kogo? czego?</i>	CELOWNIK <i>komu? czemu?</i>	BIERNIK <i>kogo? co?</i> =MIANOWNIK	NARZĘDNIK <i>(z) kim? (z) czym?</i>	MIEJSCOWNIK <i>o kim? o czym?</i>	WOŁACZ <i>o!</i> =MIANOWNIK
Kobierzyce	Kobierzyc	Kobierzyc	Kobierzyc	Kobierzyce	Kobierzycami	o Kobierzycach	Kobierzyce!
Maślice	Maślic	Maślic	Maślicom	Maślice	Maślicami	o Maślicach	Maślice!
Suwałki	Suwałk	Suwałk	Suwałkom	Suwałki	Suwałkami	o Suwałkach	Suwałki!
Wrocki	Wrocek	Wrocek	Wrockom	Wrocki	Wrockami	o Wrockach	Wrocki!
Wielogłowy	Wielogłów	Wielogłów	Wielogłowom	Wielogłowy	Wielogłowami	o Wielogłowach	Wielogłowy!
Rowy	Rowów	Rowów	Rowom	Rowy	Rowami	o Rowach	Rowy!
Głuchołazy	Głuchołaz <i>lub</i> Głuchołazów	Głuchołaz	Głuchołazom	Głuchołazy	Głuchołazami	o Głuchołazach	Głuchołazy!
Bielany	Bielan	Bielan	Bielanom	Bielany	Bielanami	o Bielanych	Bielany!
Tychy	Tychów	Tychów	Tychom	Tychy	Tychami	o Tychach	Tychy!
Tupadły	Tupał	Tupał	Tupałom	Tupały	Tupałami	o Tupałach	Tupały!
Swornegacie	Swornegaci	Swornegaci	Swornegaciom	Swornegacie	Swornegaciami	o Swornegaciach	Swornegacie!
Czerniowce	Czerniowiec <i>lub</i> Czerniowców	Czerniowiec	Czerniowcom	Czerniowce	Czerniowcami	o Czerniowcach	Czerniowce!
Mordy	Mordów	Mordów	Mordom	Mordy	Mordami	o Mordach	Mordy!
Jasienie	Jasieni	Jasieni	Jasieniom	Jasienie	Jasieniami	o Jasieniach	Jasienie!
Końskie	Końskich	Końskich	Końskim	Końskie	Końskimi	o Końskich	Końskie!

nazwy złożone

odmieniają się wszystkie człony

	MIANOWNIK <i>kto? co?</i>	DOPEŁNIACZ <i>kogo? czego?</i>	CELOWNIK <i>komu? czemu?</i>	BIERNIK <i>kogo? co?</i>	NARZĘDNIK <i>(z) kim? (z) czym?</i>	MIEJSCOWNIK <i>o kim? o czym?</i>	WOŁACZ <i>o!</i>
Nowe Rumunki	Nowych Rumunek	Nowych Rumunek	Nowym Rumunkom	Nowe Rumunki	Nowymi Rumunkami	Nowych Rumunkach	Nowe Rumunki!
Wielkie Oczy	Wielkich Oczu	Wielkich Oczu	Wielkim Oczom	Wielkie Oczy	Wielkimi Oczami	o Wielkich Oczach	Wielkie Oczy!
Nowe Leśne Bohatery	Nowych Leśnych Bohaterów	Nowych Leśnych Bohaterów	Nowym Leśnym Bohaterom	Nowe Leśne Bohatery	Nowymi Leśnymi Bohaterami	o Nowych Leśnych Bohaterach	Nowe Leśne Bohatery!
Kłopoty-Stanisławy	Kłopot-Stanisławów	Kłopot-Stanisławów	Kłopotom-Stanisławom	Kłopoty-Stanisławy	Kłopotami-Stanisławami	o Kłopotach-Stanisławach	Kłopoty-Stanisławy!
Niemyje-Ząbki	Niemyji-Ząbek	Niemyji-Ząbek	Niemyjom-Ząbkom	Niemyje-Ząbki	Niemyjami-Ząbkami	o Niemyjach-Ząbkach	Niemyje-Ząbki!
Krze Duże	Krzów Dużych	Krzów Dużych	Krzom Dużym	Krze Duże	Krzami Dużymi	o Krzach Dużych	Krze Duże!

CZEŚĆ 3.

NAZWISKA

WSTĘP DO CZĘŚCI 3.

Dla odmiany nazwisk można stworzyć szablon odmiany. Nie tworzy się spisu nazwisk, nie podaje się formy dopełniacza, jak w przypadku nazw miejscowych. Problematiczne jest jednak pochodzenie nazwisk na -o, zakwalifikowanie nazwiska do zasad odmiany rzeczownika pospolitego (Gołabia czy Gołębia?), a także zakwalifikowanie (a raczej niezakwalifikowanie) nazwiska obcego do deklinacji polskiej.

W poniższych tabelach zawarłem najczęściej występujące i najciekawsze problemy deklinacyjne rzeczowników:

ODMIANA

W poniższej tabeli przedstawiłem podstawową odmianę nazwisk męskich w języku polskim. Niektóre z nich odmieniają się podobnie jak przymiotniki, ale istnieją też takie, które odmieniają się według deklinacji rodzaju żeńskiego. Możesz spotkać również nazwiska nieodmienne.

Istnieją również nazwiska, które zakończone są podobnie do przykładów w poniższej tabeli, jednak nie odmieniają się (ze względu na swoje historyczne, obce pochodzenie).

NAZWISKA MĘSKIE						
liczba pojedyncza						
MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
nazwiska na -ski, -cki, -dzki, -ny, -e (przyswojone), -i, -y, -yj <i>jak przymiotniki rodzaju męskiego</i>						
Kowalski	Kowalskiego	Kowalskiemu	Kowalskiego	Kowalskim	o Kowalskim	Kowalski!
Motacki	Motackiego	Motackiemu	Motackiego	Motackim	o Motackim	Motacki!
Bardzki	Bardzkiego	Bardzkiemu	Bardzkiego	Bardzkim	o Bardzkim	Bardzki!
Zagrobелny	Zagrobелnego	Zagrobелnemu	Zagrobелnego	Zagrobелnym	o Zagrobелnym	Zagrobелny!
Linde	Lindego	Lindemu	Lindego	Lindem	o Lindem	Linde!
Boni	Boniego	Boniemu	Boniego	Bonim	o Bonim	Boni!
Choroszy	Choroszego	Choroszem	Choroszego	Choroszym	o Choroszym	Choroszy!
Krasnyj	Krasnego	Krasnemu	Krasnego	Krasnym	o Krasnym	Krasnyj!
nazwiska zakończone na spółgłoskę <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Narutowicz	Narutowicza	Narutowiczowi	Narutowicza	Narutowiczem	o Narutowiczu	Narutowiczu!
Kaczmarek	Kaczmarka	Kaczmarkowi	Kaczmarka	Kaczmarkiem	o Kaczmarku	Kaczmarku!
Kwiecień¹	Kwietnia (Kwiecienia)	Kwietniowi (Kwiecieniowi)	Kwietnia (Kwiecienia)	Kwietniem (Kwiecieniem)	o Kwietniu (o Kwiecieniu)	Kwietniu! (Kwiecieniu!)
Baran	Barana	Baranowi	Barana	Baranem	o Baranie	Baranie!
Luter²	Lutra	Lutrowi	Lutra	Lutrem	o Lutrze	Lutrze!
Rener³	Re nera	Renerowi	Re nera	Renerem	o Renerze	Renerze!
Shakespeare (Szekspir)	Shakespeare'a (Szekspira)	Shakespeare'owi (Szekspirowi)	Shakespeare'a (Szekspira)	Shakespeare'm (Szekspirem)	o Shakespearze (o Szekspirze)	Shakespearze! (Szekspirze!)
Lenin⁴	Lenina	Leninowi	Lenina	Leninem	o Leninie	Leninie!
nazwiska obce niesłowiańskie na -o, -e <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Tasso	Tassa	Tassowi	Tassa	Tassem	o Tassie	Tassie!
de Sade	de Sade'a	de Sade'owi	de Sade'a	de Sade'm	o de Sadzie	de Sadzie!
nazwiska na -a <i>jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego</i>						
Smółka	Smółki	Smółce	Smółkę	Smółką	o Smółce	Smółko!
Obama	Obamy	Obamie	Obamę	Obamą	o Obamie	Obamo!
nazwiska polskie przyswojone słowiańskie na -o <i>jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego</i>						
Ziobro	Ziobry	Ziobrze	Ziobrę	Ziobrą	o Ziobrze	Ziobro!
Szewczenko	Szewczenki	Szewczence	Szewczenkę	Szewczenką	o Szewczence	Szewczenko!
nazwiska dwuczłonowe <i>odmieniają się oba człony</i>						
Boy-Żeleński	Boya- Żeleńskiego	Boyowi- Żeleńskiemu	Boya- Żeleńskiego	Boyem- Żeleńskim	o Boyu- Żeleńskim	Boyu- Żeleński!
Karpień-Bułęcka	Karpiela- Bułęcki	Karpielowi- Bułęcce	Karpiela- Bułęckę	Karpiel- Bułęcką	o Karpielu- Bułęcce	Karpielu- Bułęcko!

nazwiska obce <i>nieodmienne</i> ⁵						
Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	o Dymitescu	Dymitescu!
Delacroix	Delacroix	Delacroix	Delacroix	Delacroix	o Delacroix	Delacroix!
Pio	Pio	Pio	Pio	Pio	o Pio	Pio!
Mensah	Mensah	Mensah	Mensah	Mensah	o Mensah	Mensah!
Hugo (akcent – Hugó)	Hugo	Hugo	Hugo	Hugo	o Hugo	Hugo!

- 1 – Nazwisko brzmiące identycznie, jak rzeczownik pospolity, zazwyczaj odmienia się tak samo, jak tenże rzeczownik (kwiecień → kwietnia, *ew.* kwiecienia).
- 2 – W nazwiskach obcych zakończonych na **-el** lub **-er** najczęściej opuszcza się samogłoskę -e (Wedel → Wedla, *nie* Wedela). Jeśli jednak na opuszczenie -e nie pozwala wymowa, bo przed -e występują dwie spółgłoski, samogłoska ta pozostaje (Mendel → Mendela, *nie* Mendla).
- 3 – W nazwiskach obcych na **-ber**, **-cier**, **-ger**, **-ker**, **-mer**, **-ner**, **-per** i **-wer** najczęściej nie opuszcza się -e (Kryger → Krygera, *nie* Krygra).
- 4 – W przypadkach zależnych stosuje się polską regułę akcentowania (2. sylaba od końca).
Zatem: Lenina, *nie* Lenena.
- 5 – Nie odmienia się tych nazwisk, których zakończenie nie pozwala na zakwalifikowanie ich do żadnego typu odmiany oraz nazwiska zakończone na akcentowane **-o** (Hugo).

W poniższej tabeli przedstawiłem podstawową odmianę nazwisk żeńskich w języku polskim. Niektóre z nich mają odmianę przymiotnikową lub rzeczownikową rodzaju żeńskiego, niektóre – nie odmieniają się.

Problematyczne bywają nazwiska na **-ny / -na**. Niekiedy forma żeńska nazwiska na **-ny** pozostaje bez zmian (pan Zaryczny, pani Zaryczny – forma żeńska nie odmienia się), a zdarzają się i takie, które w formie żeńskiej kończą się na **-na** (pan Zjawny, pani Zjawna – forma żeńska odmienia się przymiotnikowo).

NAZWISKA ŻEŃSKIE liczba pojedyncza						
MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i>	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i>
nazwiska na -ska, -cka, -dzka, -na, -ja <i>jak przymiotniki rodzaju żeńskiego</i>						
Kowalska	Kowalskiej	Kowalskiej	Kowalską	Kowalską	o Kowalskiej	Kowalska!
Motacka	Motackiej	Motackiej	Motacką	Motacką	o Motackiej	Motacka!
Bardzka	Bardzkiej	Bardzkiej	Bardzką	Bardzką	o Bardzkiej	Bardzka!
Zjawna	Zjawnej	Zjawnej	Zjawną	Zjawną	o Zjawnej	Zjawna!
Krasnaja¹	Krasnej	Krasnej	Krasną	Krasną	o Krasnej	Krasnaja!
nazwiska na -e, -i, -y <i>nieodmienne</i>						
Linde	Linde	Linde	Linde	Linde	o Linde	Linde!
de Sade	de Sade	de Sade	de Sade	de Sade	o de Sade	de Sade!
Boni	Boni	Boni	Boni	Boni	o Boni	Boni!
Choroszy	Choroszy	Choroszy	Choroszy	Choroszy	o Choroszy	Choroszy!
nazwiska na spółgłoskę <i>nieodmienne</i>						
Kaczmarek	Kaczmarek	Kaczmarek	Kaczmarek	Kaczmarek	o Kaczmarek	Kaczmarek!
Baran	Baran	Baran	Baran	Baran	o Baran	Baran!
Luter	Luter	Luter	Luter	Luter	o Luter	Luter!
Shakespeare (Szekspir)	Shakespeare (Szekspir)	Shakespeare (Szekspir)	Shakespeare (Szekspir)	Shakespeare (Szekspir)	o Shakespeare (o Szekspir)	Shakespeare! (Szekspir!)
nazwiska obce niesłowiańskie na -o <i>nieodmienne</i>						
Tasso	Tasso	Tasso	Tasso	Tasso	o Tasso	Tasso!
nazwiska na -a <i>jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego</i>						
Smółka	Smółki	Smółce	Smółkę	Smółką	o Smółce	Smółko!
Obama	Obamy	Obamie	Obamę	Obamą	o Obamie	Obamo!
Kozakówna	Kozakówny	Kozakównie	Kozakównę	Kozakówną	o Kozakównie	Kozakówno!
nazwiska polskie przyswojone słowiańskie na -o <i>jak rzeczowniki rodzaju żeńskiego (w przypadkach zależnych)</i>						
Ziobro	Ziobry	Ziobrze	Ziobrę	Ziobrą	o Ziobrze	Ziobro!
Szewczenko	Szewczenki	Szewczence	Szewczenkę	Szewczenką	o Szewczence	Szewczenko!
nazwiska dwuczłonowe <i>odmieniają się wszystkie zakwalifikowane do odmiany człony</i>						
Śledzińska-Katarasińska	Śledzińskiej-Katarasińskiej	Śledzińskiej-Katarasińskiej	Śledzińską-Katarasińską	Śledzińską-Katarasińską	o Śledzińskiej-Katarasińskiej	Śledzińska-Katarasińska!
Skłodowska-Curie	Skłodowskiej-Curie	Skłodowskiej-Curie	Skłodowską-Curie	Skłodowską-Curie	o Skłodowskiej-Curie	Skłodowska-Curie!
Gardias-Skóra	Gardias-Skóry	Gardias-Skórze	Gardias-Skórę	Gardias-Skórą	o Gardias-Skórze	Gardias-Skoro!
Ziobro-Smółka	Ziobry-Smółki	Ziobrze-Smółce	Ziobrę-Smółkę	Ziobrą-Smółką	o Ziobrze-Smółce	Ziobro-Smółko!
Pytel-Pandey	Pytel-Pandey	Pytel-Pandey	Pytel-Pandey	Pytel-Pandey	o Pytel-Pandey	Pytel-Pandey!

nazwiska obce <i>nieodmienne</i> ²						
Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	o Dymitescu	Dymitescu!
Delacroix	Delacroix	Delacroix	Delacroix	Delacroix	o Delacroix	Delacroix!
Pio	Pio	Pio	Pio	Pio	o Pio	Pio!
Mensah	Mensah	Mensah	Mensah	Mensah	o Mensah	Mensah!
Hugo (akcent – Hugó)	Hugo	Hugo	Hugo	Hugo	o Hugo	Hugo!

- 1 – Nazwiska rosyjskie na **-aja** pozostają w tej formie tylko w mianowniku i wołaczu – w przypadkach zależnych stosuje się końcówki deklinacji polskiej.
- 2 – Nie odmienia się tych nazwisk, których zakończenie nie pozwala na zakwalifikowanie ich do żadnego typu odmiany oraz nazwiska zakończone na akcentowane **-o** (Hugo).

NAZWISKA MĘSKIE

liczba mnoga

MIANOWNIK	DOPEŁNIACZ	CELOWNIK	BIERNIK	NARZĘDNIK	MIEJSCOWNIK	WOŁACZ
<i>kto? co?</i>	<i>kogo? czego?</i>	<i>komu? czemu?</i>	<i>kogo? co?</i> =DOPEŁNIACZ	<i>(z) kim? (z) czym?</i>	<i>o kim? o czym?</i>	<i>o!</i> =MIANOWNIK
nazwiska na -ski, -cki, -dzki (w liczbie pojedynczej) <i>jak przymiotniki rodzaju męskiego</i>						
Kowalscy	Kowalskich	Kowalskim	Kowalskich	Kowalskimi	o Kowalskich	Kowalscy!
Motaccy	Motackich	Motackim	Motackich	Motackimi	o Motackich	Motaccy!
Bardzcy	Bardzkich	Bardzkim	Bardzkich	Bardzkimi	o Bardzkich	Bardzcy!
nazwiska na -ny, -yj (w liczbie pojedynczej) <i>jak przymiotniki rodzaju męskiego</i>						
Zagrobelni	Zagrobelych	Zagrobelym	Zagrobelych	Zagrobelymi	o Zagrobelych	Zagrobelni!
Krasni	Krasnych	Krasnym	Krasnych	Krasnymi	o Krasnych	Krasni!
nazwiska na -e (w liczbie pojedynczej) <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Lindowie	Lindów	Lindom	Lindów	Lindami	o Lindach!	Lindowie!
nazwiska na -i, -y (w liczbie pojedynczej) <i>w mianowniku i wołaczu – jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i> <i>w przypadkach zależnych – jak przymiotniki rodzaju męskiego</i>						
Boniowie	Bonich	Bonim	Bonich	Bonimi	o Bonich	Boniowie!
Choroszowie	Choroszych	Choroszym	Choroszych	Choroszymi	o Choroszych	Choroszowie!
nazwiska zakończone na spółgłoskę (w liczbie pojedynczej) <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Narutowiczowie	Narutowiczów	Narutowiczom	Narutowiczów	Narutowiczami	o Narutowiczach	Narutowiczowie!
Kaczmarkowie	Kaczmarków	Kaczmarkom	Kaczmarków	Kaczmarkami	o Kaczmarkach	Kaczmarkowie!
Kwietniowie (Kwieceniowie)	Kwietniów (Kwieceniów)	Kwietniom (Kwieceniom)	Kwietniów (Kwieceniów)	Kwietniami (Kwiecieniami)	o Kwietniach (o Kwieceniach)	Kwietniowie! (Kwieceniowie!)
Baranowie	Baranów	Baranom	Baranów	Baranami	o Baranach	Baranowie!
Lutrowie	Lutrów	Lutrom	Lutrów	Lutrami	o Lutrach	Lutrowie!
Renerowie	Renerów	Renerom	Renerów	Renerami	o Renerach	Renerowie!
Leninowie	Leninów	Leninom	Leninów	Leninami	o Leninach	Leninowie!
nazwiska obce niesłowiańskie na -o (w liczbie pojedynczej) <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Tassowie	Tassów	Tassom	Tassów	Tassami	o Tassach	Tassowie!
nazwiska na -a (w liczbie pojedynczej) <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Smólkowie	Smólków	Smółkom	Smólków	Smółkami	o Smółkach	Smólkowie!
Obamowie	Obamów	Obamom	Obamów	Obamami	o Obamach	Obamowie!
nazwiska polskie przyswojone, słowiańskie na -o <i>jak rzeczowniki rodzaju męskiego</i>						
Ziobrowie	Ziobrów	Ziobrom	Ziobrów	Ziobrami	o Ziobrach	Ziobrowie!
Szewczenkowie	Szewczenków	Szewczenkom	Szewczenków	Szewczenkami	o Szewczenkach	Szewczenkowie!
nazwiska obce <i>nieodmienne</i>						
Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	Dymitescu	o Dymitescu	Dymitescu!
Delacroix	Delacroix	Delacroix	Delacroix	Delacroix	o Delacroix	Delacroix!
Pio	Pio	Pio	Pio	Pio	o Pio	Pio!
Mensah	Mensah	Mensah	Mensah	Mensah	o Mensah	Mensah!
Hugo (akcent – Hugó)	Hugo	Hugo	Hugo	Hugo	o Hugo	Hugo!

BIBLIOGRAFIA

Poniższe tabele, opracowania, komentarze stworzyłem samodzielnie. Dobrałem je i pogrupowałem dzięki wieloletnim obserwacjom języka, terminologia była mi znana dzięki wiedzy zdobytej na Uniwersytecie Wrocławskim oraz w szkole podstawowej, a poprawność form poszczególnych wyrazów oparłem na następujących pozycjach:

- *Wielki słownik ortograficzny PWN*, wyd. II, 2006.
- *Słownik nazw własnych*, J. Grzenia, Warszawa 2002.
- *Słownik nazw miejscowości i mieszkańców*, pod red. M. Łazińskiego, Warszawa 2007.
- *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, pod red. K. Rymuta, t. IV, Kraków 2001.
- *Polskie nazwy własne*, E. Rzetelska-Feleszko, Kraków 2005.
- *Oficjalna strona internetowa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej* (www.mswia.gov.pl).
- *Wykaz urzędowych nazw miejscowości w Polsce*, Warszawa 1980.

SPIS TREŚCI

OD AUTORA	str. 3
------------------	--------

CZEŚĆ 1. – RZECZOWNIKI POSPOLITE

DEKLINACJA MĘSKA

O deklinacji męskiej	str. 5
----------------------	--------

LICZBA POJEDYNCZA

Wstęp i tabele	str. 6
Dopełniacz	str. 8
Celownik	str. 10
Biernik	str. 11
Narzędnik	str. 12
Miejscownik	str. 13
Wołacz	str. 15

Rzeczowniki męskie zakończone na samogłoskę	str. 16
--	---------

LICZBA MNOGA

Wstęp i tabele	str. 17
Mianownik	str. 18
Dopełniacz	str. 20
Celownik	str. 22
Biernik	str. 23
Narzędnik	str. 24
Miejscownik	str. 25
Wołacz	str. 26

DEKLINACJA ŻEŃSKA

O deklinacji żeńskiej	str. 27
-----------------------	---------

LICZBA POJEDYNCZA

Wstęp i tabele	str. 28
Dopełniacz	str. 30
Celownik	str. 31
Biernik	str. 32
Narzędnik	str. 33
Miejscownik	str. 34
Wołacz	str. 35

LICZBA MNOGA

Wstęp i tabele	str. 36
Mianownik	str. 37
Dopełniacz	str. 38
Celownik	str. 40
Biernik	str. 41
Narzędnik	str. 42
Miejscownik	str. 43
Wołacz	str. 44

DEKLINACJA NIJAKA

O deklinacji nijakiej str. 45

LICZBA POJEDYNCZA

Wstęp i tabele str. 46

Dopełniacz str. 48

Celownik str. 49

Biernik str. 50

Narzędnik str. 51

Miejscownik str. 52

Wołacz str. 53

LICZBA MNOGA

Wstęp i tabele str. 54

Mianownik str. 55

Dopełniacz str. 56

Celownik str. 57

Biernik str. 58

Narzędnik str. 59

Miejscownik str. 60

Wołacz str. 61

DEKLINACJA MIESZANA

O deklinacji mieszanej str. 62

CZEŚĆ 2. – NAZWY MIEJSCOWE

Wstęp str. 65

Odmiana:

rodzaj męski str. 66

rodzaj żeński str. 68

rodzaj nijaki str. 70

liczba mnoga str. 72

CZEŚĆ 3. – NAZWISKA

Wstęp str. 75

Odmiana:

nazwiska męskie str. 76

nazwiska żeńskie str. 78

liczba mnoga str. 80

BIBLIOGRAFIA str. 81

SPIS TREŚCI str. 82